

Бізнес-клімат цяплее

Турысты ёсць, а сэрвісу няма?

Лепшым атлетам — узнагароды

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

СТАР. 7

СТАР. 7

СТАР. 8

Мінск — Тбілісі: на найвышэйшым узроўні

Афіцыйныя перагаворы Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка і Прэзідэнта Грузіі Георгія Маргвелашвілі адбудуцца 1 сакавіка ў Мінску ў Палацы Незалежнасці.

Кіраўнікі дзяржаў правядуць перагаворы ў фармаце «сам-насам», а таксама ў пашыраным складзе з удзелам членаў дэлегацый. Бакі абмяркуюць шырокі комплекс пытанняў развіцця двухбаковага супрацоўніцтва, асабліва ўвага будзе ўдзелена актывізацыі гандлёва-эканамічнага ўзаемадзеяння. Па выніках перагавораў чакаецца падпісанне шэрагу двухбаковых дакументаў, паведамляе прэс-служба беларускага лідара.

3 юбілеем

ЛІТАРАТУРА, МАСТАЦТВА І НАТХНЕННЕ

Адно з найстарэйшых выданняў краіны адзначыла 85-годдзе

Ёсць газеты, падшыўкі якіх ніколі не здаюць у макулатуру, а чытачы застаюцца адданымі ледзь не ўсё жыццё. Так, на старонках газеты-юбіляра «Літаратура і мастацтва», якая сёння працуе ў межах Выдавецкага дома «Звязда», на працягу адлюстравалася культурнае жыццё краіны ўсяго XX стагоддзя. Галоўнымі рэдактарамі гэтага выдання былі знамяніцы пісьменнікі і публіцысты, тут пачыналі свой шлях у літаратуру многія вядомыя творцы. Таму і не выпадкова, што 85-годдзе «ЛіМа» было заўважанае і адзначанае на самым высокім дзяржаўным узроўні.

— Газета «Літаратура і мастацтва» дае выдатную магчымасць маладым творцам заявіць пра сябе, узяць актуальныя тэмы, якія хваляюць грамадства, нясе добрае слова чытачам, — адзначыў першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Беларусі Максім РЫЖАНКОЎ падчас урачыстай імпрэзы ў галерэі «Універсітэт культуры». — Пра значнасць гэтага выдання сведчыць той факт, што калектыву рэдакцыі газеты накіраваў віншаванне кіраўнік нашай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка.

«На працягу многіх гадоў ваша выданне з'яўляецца аўтарытэтным пляцоўкай для абмеркавання ачытнага літаратурнага працэсу. На яго старонках друкаваліся творы беларускіх класікаў, складвалася школа крытыкі, якая спрыяла якаснаму развіццю нацыянальнай культуры», — гаворыцца ў віншаванні Прэзідэнта, якое на вечарыне зачытаў Максім Рыжанкоў.

— У нашай краіне слова, талент, мова, культура непарыўна з'яднаныя з дзяржаўнай інфармацыйнай палітыкай. І тое, што газету творчай інтэлігенцыі «ЛіМа» павіншаваў з юбілеем кіраўнік дзяржавы, добры знак для ўсёй нацыянальнай інтэлігенцыі. — падкрэсліла міністр інфармацыі Лілія АНАНІЧ. — Мы памятаем часы, калі ў «Літаратуры і мастацтва» было вельмі шмат чытачоў, таму нам трэба прыкласці ўсе намаганні, каб і сёння зрабіць газету, ужо ў гэты сучасны абліччы, з лікам новых інфармацыйных тэхналогій, гэтаксама чытай. Уяўляюся, што слова пісьменніка, чалавека, які валодае мовай, досведом пра стан нашай нацыянальнай духоўнасці, ніколі не застанеца без парасткаў і зерня.

Марына ВЕСЬЛУХА.

■ Свая справа

ВЯСНА ПАЧЫНАЕЦЦА НА «МЛЫНЕ»

У рамеснікаў і аматараў хэндмэйду вясна на працягу апошніх семі гадоў пачынаецца з «Млына». Кіраваў вырабаў ручной работы пад такой назвай прайшоў у Мінску. Прымеркаваны ён быў да 8 Сакавіка. Таму людзі прыходзілі выбіраць падарункі маці, бабулі, сястры, каханай...

Падарункі для блізкіх у мяне ўжо ёсць. Таму я вырашыла прагуляцца па «Млыне», каб выбіраць штосьці для

сябе любімай. Пакуль гуляла — набралася столькі позітыўных эмоцый! Чаго варта толькі радаць нашага фотакарэспандэнта Анатоля Клешчука. Ён сустрэў разбара з Кобрына, якога здымаў больш як 30 (!) гадоў таму.

— Я тады быў зусім малады, — усміхаецца ў светлы вус Уладзімір Чыквін у льяной кашулі. — Стругаў нешта на свяце. А карэспандэнты фатаграфавалі. Быў сярэд іх і спадар Анатоль. Памятаю, якія вазы ў яго ў сваю родную вёску, паказваў майстарню...

Драўляныя анёлкі Чыквіна адразу ж прыцягваюць увагу. Яшчэ і таму, што майстар выразае іх на вачах у прысутных з бярозавага палена.

— Дзюх анёлаў сёння выразаў. Такім чынам рэкламу свае вырабы. Людзі бачаць, што сам раблю, не перапрадаю. Ды і сумна сядзець проста так. Восем гляджу на свайго суседа — сядзіць пануры, без справы — мне яго шкада. Ну вазьмі ты хоць нешта рабі: май, запісавай, з людзьмі размаўляй...

СТАР. 7

ЦЫТАТА ДНЯ

Наталля ЖУКАВА, намеснік міністра аховы здароўя — галоўны дзяржаўны санітарны ўрач:

«Санітарныя нормы і правілы для аб'ектаў грамадскага харчавання цяпер пазбаўлены ад праммерных патрабаванняў. Мы доўга дыскусавалі разам з прадстаўнікамі бізнесу, чаму мы выступаем тым ці іншым патрабаванні. І мы ўбачылі, дзе нашы патрабаванні залішня, недакладныя або могуць чытацца дваяка. У новым дакуменце выключаны нормы па плошчах для невялікіх аб'ектаў, большыя свабоды прадастаўлена прадпрыемствам, якія плануюць адкрыць кафэ ў жылым доме. Маленькім прадпрыемствам стане працаваць спакайней. Але разам з пазбавленнем мы пакінулі патрабаванні, якія замацоўваюць адказнасць кіраўніка».

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 12°
Віцебск	+ 6°
Гомель	+ 8°
Гродна	+ 10°
Магілёў	+ 7°
Мінск	+ 7°

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 28.02.2017 г.

Долар ЗША	1,8818 ▲
Еўра	1,9893 ▲
Рас. руб.	0,0325 ▲
Укр. грыўня	0,0695 ■

■ Круглы стол

ГІСТОРЫЯ ПАВІННА АБ'ЯДНОЎВАЦЬ, а Курапаты — стаць месцам агульнанацыянальнай памяці, народнага смутку і згуртаванасці

Гэтае невялікае ўрочышча, што пад Мінскам, — пранізлівы і шчымы напамін аб трагічных падзеях і выпрабаваннях, якіх цяжка хапіла Беларусі ў XX стагоддзі. Курапаты ў сьведомасці беларусаў — вялікая брацкая магіла ахвяр сталінскіх рэпрэсій, сярод якіх было нямаля выдатных сыноў нашай Айчыны — дзяржаўных дзеячаў, прадстаўнікоў творчай і навуковай эліты і простых беларусаў, якія трапілі ў жудасны малох. Мы дагэтуль не ведаем, колькі іх, бязлічых, ляжыць там. Але мы дакладна ведаем, павінны ведаць іншае. Курапаты — нацыянальны некропаль, які не церпіць здэкавання і правакацыяў. Гэта неспіхаючы боль беларусаў, які павінен стаць сімвалам памяці і смутку. Месцам, куды можна прыйсці толькі з адной мэтай — ушанаваць ахвяр і памаліцца за іх. Менавіта так лічаць удзельнікі круглага стала, які прайшоў па ініцыятыве газеты «СБ. Беларусь сегодняя». Вёў круглы стол галоўны рэдактар гэтага выдання Павел ЯКУБОВІЧ.

У дыскусіі прымалі ўдзел першы намеснік старшыні КДБ генерал-маёр Ігар СЯРГЕЕНКА, упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід ГУЛЯКА, вучоны сакратар Нацыянальнай акадэміі навук, доктар гістарычных навук Аляксандр КАВАЛЕНЯ, дэкан факультэта міжнародных адносін БДУ, доктар гістарычных навук Віктар ШАДУРСКІ, дацэнт кафедры фактэўнага міжнародных адносін БДУ, кандыдат гістарычных навук Ігар КУЗЬНЯЦОЎ і кандыдат гістарычных навук Уладзімір АДАМУШКА.

П. Якубовіч: 2017 год багаты на юбілейныя, гістарычныя даты. Гэта і стагоддзе Лютаскай і Кастрычніцкай рэвалюцыі, а таксама 80-годдзе палітычных рэпрэсій 1937 года, піку вялікага тэрору, з'явы зусім незаконнай і амаральнай па сваёй сутнасці. Мы сабраліся, каб абмеркаваць некаторыя гістарычныя ўрокі мінулага, выказаць меркаванне па Курапатах як сімвалу ахвяр аўтарытарных рэпрэсій, праналізаваць статус і месца Курапатаў у гісторыі беларускага народа.

Усе мы выдатна ведаем, што незаконная палітычная рэпрэсія, якая адбылася ў СССР у 1920—1950-х гадах, прызначана, устаноўлена, рашуча асуджана грамадствам і, безумоўна, не павінна паўтарыцца. Гэта — галоўны лейтматыў нашай размовы.

Хацелася б ведаць ваша меркаванне па гэтым вялікім і ў многіх выпадках недастаткова асэнсаваным крузе палітычных, філасофскіх і грамадскіх пытанняў.

І. Кузняцоў: Вось яшчэ адна дата. 80 гадоў таму назад, менавіта ў гэты дні ў Маскве пачаўся тэрор лютаска-сакавіцкі пленум ЦК ВКП(б) пад старшынствам Сталіна, які фактычна абвясціў курс на «вялікі тэрор». Што стала яго спарадзіцелем — суб'ектыўна або аб'ектыўныя фактары? Ці быў гэты працэс спонтаным у сілу таго, што кіраўніцтва партыйнага органаў на месцах няправільна разумела свае задачы? Ці маглі кіраўнікі рэспубліканскіх, абласных органаў ініцыятыўна пацягнуць масавыя аперацыі па арыштах і расстрэлах альбо яны атрымалі недзухсэнсоўную каманду з Масквы? Ёсць мноства версій з гэтай нагоды. Так, сапраўды, Кастрычніцкая рэвалюцыя адбылася пад светлым ідэалам і лозунгамі справядлівасці. Але сутыкненне розных палітычных і класавых груп, грамадзянская вайна і непрымірымасць ідэалагічных установак прывялі да бязлічэнных барацьбы, у тым ліку і сярод кіраўнікоў партыі бальшавікоў. У многіх выпадках стаўка рабілася

Фота Яўгена ПІСЦЕЛІГА

на сілу. Гэта і стварэнне Усерасійскай надзвычайнай камісіі ў снежні 1917 года, і чыстка «ваенспяцоў», і «Шахцінская справа», працэс «Трампарты», і масавая гвалтоўная калектывізацыя 1929—1932 гадоў, калі сотні тысяч сялян, у тым ліку тых, якія пражывалі ў БССР, апынуліся ў лясках Коми, сібірскіх балотах, за Палярным кругам.

Падкрэслію: старт «масавых аперацый» канкрэтна быў дадзены на згаданы пленум. У наркаматы НКУС саюз-направлення разумела свае задачы? Ці маглі кіраўнікі рэспубліканскіх, абласных органаў ініцыятыўна пацягнуць масавыя аперацыі па арыштах і расстрэлах альбо яны атрымалі недзухсэнсоўную каманду з Масквы? Ёсць мноства версій з гэтай нагоды. Так, сапраўды, Кастрычніцкая рэвалюцыя адбылася пад светлым ідэалам і лозунгамі справядлівасці. Але сутыкненне розных палітычных і класавых груп, грамадзянская вайна і непрымірымасць ідэалагічных установак прывялі да бязлічэнных барацьбы, у тым ліку і сярод кіраўнікоў партыі бальшавікоў. У многіх выпадках стаўка рабілася

тэлёвы загал. Вельмі важна разумець, што ўсе гэтыя спецаперацыі, спешдуды, тройкі, экзекуцыі — не самадзейнасць нейкіх кіраўнікоў органаў НКУС, якія зарваліся. Ім былі даведзены дакладныя і недзухсэнсоўныя ўказанні, партдырэктывы, вынікам якіх і сталі наступныя «баявыя» загады аб правядзенні аднастайных рэпрэсій на тэрыторыі ўсяго СССР, якія не дапускаюць розных тлумачэнняў сансу і ходу.

І. Кузняцоў: Вядомы польская, нямецкая аперацыі. Гэта значыць, рэпрэсіі праводзіліся і па нацыянальнай прыкмеце.

П. Якубовіч: Калега, хачу вам запарэчыць. Рэпрэсіі праводзіліся ўсё ж такі не па нацыянальнай прыкмеце, а па класавай, зыходзячы з разумення «класавай барацьбы» тых гадоў. Не будзем забываць чытача. Польшча і Латвія да 1937 года лічыліся ў палітычным кіраўніцтве СССР найбольш магчымымі ворагамі. Супраць ураджэнцаў гэтых краін, былых калісы падданых Расійскай імперыі, і быў накіраваны удар. Аперацыя па загадзе # 00486 у БССР (барацьба з паўміфічнай польскай Ваеннай арганізацыяй) таксама праводзілася зусім не па этнічным прыкмеце. Яе ахвярамі сталі польскія

перабегчыкі, актыўныя дзеячы КПЗБ, сяляне прыгранічных раёнаў. Падараваны ў антысавецкай дзейнасці, палякі, беларусы, яўрэі — гэта ўсё ахвяры паранаідаальных падазрэнняў Сталіна і яго акружэння ў сусветнай змове «ворагаў народа». Таму давайце гаварыць пра палітычныя рэпрэсіі, таму што на першае месца ў трыццатых і наступныя гады ставілася не барацьба з якім бы там ні было народам, а дагматычныя прынцыпы, ну і, вядома, барацьба за ўладу ўнутры партыі. Зразумела, не зусім карэктна. У 1995—1998 гадах, ведаю, было шмат зваротаў сваякоў рэпрэсаваных, якія змяніліся з архіўнымі справамі, дамагаліся рэабілітацыі, матэрыяльнай кампенсацыі. Але была і абьякавацца, і забяціць, што датычыцца Курапатаў і іншых месцаў пахаванняў, Гэта праўда. Вядома, масавыя рэпрэсіі — каласальна траўма для беларускага народа. З іншага боку, бясконцае раздзіранне рад, захопленая пагона за сенсацыямі, дэльтанцкая міфтворчасць, «прыватызация» гісторыі — аказвае не зусім здаровы ўплыў на свядомасць і нават псіхіку падрастаючага пакалення. А па-мойму, яно не павінна тут для сябе рабіць адкрыццё, а праз падруч-

І. Кузняцоў: У 1920—1950-я гг. у БССР судовымі і несудовымі органамі было рэпрэсавана больш як 250 тысяч чалавек. Мною быў праведзены першапачатковы аналіз даных на 80 тысяч ахвяр рэпрэсій, якія ў далейшым былі рэабілітаваны. З іх да 70 працэнтаў складалі беларусы, каля 20 працэнтаў — палякі, астатнія — яўрэі, рускія і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў.

П. Якубовіч: Пра што кажуць гэтыя лічбы? Зразумела, што на тэрыторыі Беларусі беларусаў было больш за ўсё. Ненцы і немцы ў нас масава не жылі. І вельмі па-дэльтанцку, а часам подла

СТАР. 2

ГІСТОРЫЯ ПАВІННА АБ'ЯДНОЎВАЦЬ

Павел ЯКУБОВІЧ.

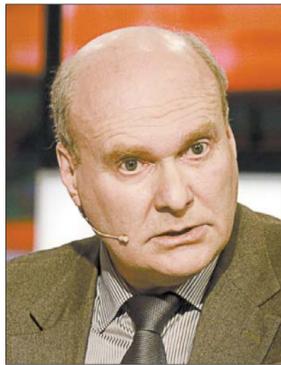
Уладзімір АДАМУШКА.

Леанід ГУЛЯКА.

Аляксандр КАВАЛЕНЯ.

Ігар КУЗНЯЦОЎ.

Ігар СЯРГЕЕНКА.

Віктар ШАДУРСКІ.

І. Кузняцоў: Так, сапраўды, ці можам мы прад'яўляць юрыдычны прэцэдэнт да супрацоўнікаў НКУС, што выконвалі загад старшых камандзіраў? У Курпатах, напрыклад? Па якім прынцыпе мы цяпер будзем дзяліць кошткі? Адна з нашых палітычных партый не стамляецца паўтараць, што ў Курпатах і іншых пахаваннях «ляжаць толькі беларусы». Забітыя кім? «Расійскім НКУС!» Па-першае, а было ніякага «расійскага НКУС». А потым — у Курпатах пахаваньня прадстаўнікі шматлікіх нацыянальнасцяў. Аднак з'яўляецца шэрая і ўпэўненая ў сабе група, якая заўважыла, што нас цікавяць толькі беларусы. Потым з'яўляецца тыя, каго цікавяць, напрыклад, толькі паллякі, ці толькі яўрэі... Ці навукова гэта, гуманна, ці не расколвае гэта наш народ?

В. Шадурыскі: Згодзен з вамі. Тут вельмі небяспечны падзел ахвяраў па канфэсіях, этнічным паходжанні, палітычных поглядах і гэтак далей. Вельмі надойма вярнуцца да сталінскага ідэалогіі: «былія людзі», «лішэнцы», «ворагі», «сацыяльна шкодныя» і гэтак далей...

Але перш чым крытыкаваць гэтыя крытэрыі, з імі трэба пазнаёміцца.

П. Якубовіч: Калегі, мы не займаемся ні ўскваленнем, ні ачарненнем кампартыі тых гадоў і нікому не выступаем рахунак. Ні Молатаву, ні Панамарэнка, ні Ціханаву, безумоўна, рэвалюцыя павінна была абараняцца, у яе былі ворагі, у Францыі чакалі каманды цэлыя дывізіі з белагвардзейцаў, былі агентурныя сеткі розных дзяржаў і шмат чаго іншага. Але нікуды не падзецца ад таго факту, што ў 1937 г. пазасудовыя органы (разнастайныя «двойкі», «тройкі», адмысловыя наравы, спецсуды, трыбуналы) неабгрунтавана прыцягнулі да адказнасці вялікую колькасць людзей. У тым ліку мінскага пісьменніка Кляшторнага, а на Цэбскага селяніна Валахановіча, магілёўскага святара а. Іаана — дзясяткі тысяч людзей і зусім не «ворагаў»!

Дадам, што ўсе гэтыя людзі — усё без выключэння! — былі пасля рэабілітаваныя.

І. Сяргеенка: Праблема палітычных рэпрэсій, іх прычыны, сутнасць і наступствы — гэта тэма не адной гістарычнай канферэнцыі. Я хацеў бы прывесці адну з юрыдычных трактовак тэрміна «палітычная рэпрэсія». Гэта «неабгрунтаванае прыцягненне да крымінальнай адказнасці за дзяржаўныя, кантравольна-аховаўныя злычынствы, а таксама асяліцы, высылка, накіраванне на спецпашасны грамадзян судовымі або несудовымі органамі па палітычных, сацыяльных, нацыянальных, рэлігійных і іншых матывах». Я не зводзіў бы ўсё менавіта да 1937 года. Гэта быў пік рэпрэсій. Але, звартаю ўвагу, што пасля ЦК КПСС прымаў рашэнне аб рэабілітацыі ахвяраў палітычных рэпрэсій 1920—1980-х гадоў. Пачатак рэпрэсій прыпадае менавіта на 1920-я гады. Тут можна казаць і пра ўнутрыпартыйную барацьбу, і барацьбу за ўладу і пра падрыхтоўку да будучай і немінучай вайны. Гэта і трагічная історыя, і правы ўхл, «Шахцінскага справа», і справа «Прамарты», і раскулачванне. Праблема, якая бачыцца, зусім не трактуецца адназначна і спрощана.

У. Адамушка: У пачатку 1930-х гадоў у нашай рэспубліцы супраць прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі была распачата справа так званая «Саюза вызвалення Беларусі». Зусім аналагічная справа, але названая «Спілка вызвалення Украіны», існавала ва Украіне. Такія ж справы былі ў Грузіі, рэспубліках Сярэдняй Азіі, у Азербайджане... Сталін адначасова па адной схеме наносіў удары па савецкай інтэлігенцыі. Што ў Мінску, што ў Маскве, што ў Тбілісі.

В. Шадурыскі: Вядома, можна гаварыць, што многія таямніцы ў гісторыі яшчэ захаваюцца. Але мне здаецца, што датычна агугных азнак рэпрэсій мы ўжо сказалі практычна ўсё. Можна казаць аб матывах уладаў, аб навінах часткі рэальных ворагаў, аб сітуацыі, калі закон становіцца ахвярай «палітычнай мэтазгоднасці». Але мы бачым і тое, што часцінка пошук рэальных праціўнікаў улады падмяняецца «прызначэннем» ворагаў. Вось у нас былі паслядоўна рэпрэсаваныя тры рэктары БДУ, многія дырэктары інстытутаў Акадэміі навук... Яны якую шкоду спрабавалі нанесці краіне?

Л. Гуляка: Давайце гэтую тэматычную дыскусію наблізім да сённяшняга дня. І да тэмы нашага круглага стала. Безумоўна, Курпатаў, гэта месца, па-за залежнасцю ад таго, хто там расстраляны і па якіх матывах, заслугаў увекавечанні. Заслугаў увекавечанні. Іншая справа, што ў грамадстве ёсць невялікая група, нават не зрэз грамадства, а менавіта група, якая хацела б гэтую тэму «прыватызаваць». І зрабіць Курпатаў «сваім месцам», у тым ліку і для супрацьстаяння ўладзе. Тым не менш улада абсалютна роўна стаяцца да ўсіх. Мяркую па ўласнай прафесійнай дзейнасці: больш за 10 гадоў я працую з нацыянальнымі меншасцямі (прадстаўнікі 141 нацыянальнасці пражываюць у Рэспубліцы Беларусь), і ні ад каго з іх за ўвесь гэты час не чуў тэмы Курпатаў. Гэта я да таго, каб мы сваімі размовамі не парушылі ніўнак гэту раўнавагу. Усё гэта вельмі тонка тэма...

лася, падобна на схаваную пад дыван міну з гадзіннікавым механізмам. Гэта не рашэнне праблемы: яна выбухне самым нечаканым чынам, у непатрэбны час і ў непатрэбны месяц. Праблема нельга хаваць пад дыван. Падзялюся асабістай крыўдай. 7 гадоў таму ў рэдакцыі «СБ» былі праведзены круглы стол, на якім пытанні пра Курпатаў ўжо гучалі і досыць разка. Да дыскусіі былі запрошаны гісторыкі, прадстаўнікі духавенства, паважанна Мая Тодараўна Кляшторная (навуковы кіраўнік мемарыяльнай зоны «Курпатаў». — Рэд.), дачка рэпрэсаваных бацькоў. На ім было многа выказана, прагучалі цікавыя прапановы. Але ўсё гэта як у вадзі сплыло. Мы тады зварталіся да Мінскага аблвыканкама — трэба добра падрыхтаваць, акультурчыць Курпатаў, узяць іх пад ахову і г. д. Улада, на жаль, не асабіста прыслухалася. Не звярнулі ўвагі на круглы стол у «СБ» і тыя, хто рэгулярна ходзіў у Курпатах пад палітычнымі лозунгамі. Не проста не звярнулі — нават абразіліся. Гэта, маўляў, наша тэма, мы яе «выпакуталі», як гэта «СБ» асмелываецца наогул падымцаць? Як быццам бы Курпатаў — не могілкі, а іх асабісты маэнтак. На шчасце, ёсць магчымасць абмеркаваць гэта на іншым узроўні і з іншымі вельмі паважанымі экспертамі. Наша заданка — даць моцны месэдж грамадству, што ніякі падзеі, якія маюць нейкі двухэсэсыйны, амбівавалентны характар, не павінны трактавацца ва ўгоду нашым імгненным палітычным перавагам і аб'ектыўнаму асэнсаванню гісторыі. Галоўнае іншае: беларускі народ адзіны, краіна ў нас адна на ўсім, і мы павінны дзяліць тую, што жыве цяпер, не дапусціць таго дрэннага, што было. І казаць пра гэта варта ўслых і без усякай боязі!

ны змог прыйсці ў Курпатаў і запаліць там свечку. А можа, нават прабачэння папрасіць перад памяццю тых, хто адыў свае жыцці ў тыя часы.

І. Кузняцоў: Ва ўвекавечанні памяці загінулых у Курпатах мы адстаём роўна на 28 гадоў. 18 студзеня 2017 года менавіта столькі гадоў споўнілася з моманту прыняцця пастанова Савета Міністраў БССР аб увекавечанні памяці ахвяраў палітычных рэпрэсій у лясным месце Курпатаў.

П. Якубовіч: Для гэтага мы і сабраліся — паслаць уладзе і грамадству дакладны сігнал. Давайце выведзем Курпатаў з нечага канфесійнага або палітычнага інтарэсу! Давайце ліквідуем інстытут самазаваных «дырэктараў могілак» і зробім для ўсіх месцаў пахавання і смутку.

А. Каваленя: Знаемым месцам, якое не падзяляла б грамадства, а кансалідавала яго!

У. Адамушка: Часам у нас і ў іншых пытаннях ёсць падобныя праблемы. Вось мы і сабраліся, каб зрабіць тое, што трэба дзясягоддзі назад не было выканана. І, можа быць, для канчатковай разрады супярэчнасцяў вакол гэтай тэмы на самай справе варта на якім-небудзь узроўні папрасіць у нявінных ахвяраў прабачэння за тое, што яны нашкодзілі тым, хто гэта зрабіў. А Курпатаў цалкам могуць стаць сімвалам палітычных рэпрэсій і месцам для пакаяння за іх. Нам такое месца трэба!

П. Якубовіч: Вось Аляксандр Аляксандравіч (Каваленя) сказаў вельмі канцэнтравана, для чаго гэта трэба. Маленькая зямлячка. На жаль, мы неяк моцна адсталі ад многіх постсавецкіх краін. У Казахстане ёсць вялікі комплекс, у Расіі, ва Украіне ёсць, у Кіргізіі, Літве, Латвіі. І нават з гэтых меркаванняў нам не варта больш выслухоўваць размовы пра тое, што «трэба, маўляў, яшчэ пакачаць».

В. Шадурыскі: Наша памяць павінна быць звернута ў будучыню. Мы разумеем: для таго, каб наша краіна ўвагоўвалася, развівалася, у ёсць неабходна гісторыя, якой мы маем поўнае права ганарыцца. Але мы бачым, што зварот да гісторыі часам з'яўляецца нейкім раздзяляючым фактарам. І гэта, вядома, трэба пераадолець. Безумоўна, патрабуе абмеркавання статус гэтага памятнага знака. Магчыма, Курпатаў будучы звязаны з Нацыянальным гістарычным музеем. Маладзёў, студэнцтва, БДУ, напрыклад, могуць узяць шэфства над гэтым месцам, дапамагчы ўладкаваць. Добра, калі помнік будзе будавацца часткова на народнай грошы.

Л. Гуляка: Я хацеў бы Леаніду Паўлавічу Гуляку задаць пытанне. Леанід Паўлавіч, як вы лічыце, ці можа якая-небудзь канфэсія, палітычная група «прыватызаваць» Курпатаў? Ці могуць быць такія вось «душапрыкачы» ў Курпатаў?

чыць пачатак грамадскага конкурсу, па сутнасці, ужо ёсць. Трэба падняць яго на ўзровень дзяржаўны. Давайце створым камісію з прадстаўнікоў улады, навукоўцаў і вызначымся, якія пытанні трэба вырашыць.

У. Адамушка: Вельмі падтрымліваю тое, пра што сказаў Леанід Паўлавіч. Гэта павінны быць дзяржаўна-грамадскі праект. А каардынацыю даручыць Мінгарвыканкаму. Усё ж такі гэта яго тэрыторыя. Калі гэтым не будзе займацца дзяржаўная структура, справа не пойдзе.

В. Шадурыскі: Гэта, вядома, павінны быць народныя помнікі, пабудаваны і на дзяржаўны, і на народныя сродкі. Зраўнаважана, мы не павінны рабіць упор на нейкія рэлігійныя канфесіі, на пэўныя этнасы. Гэта павінны быць агугначальныя, гуманістычныя мемарыялы. І тут я падзяліў бы два моманты. Першы — сам мемарыял. Другі — працяг вывучэння лёсаў людзей. Гэтую працу трэба аддаць прафесійным гісторыкам.

І. Сяргеенка: Гэты памятны знак павінны аб'ядноўваць, а не адлюстравваць інтарэсы пэўнай нацыі, канфесіі або палітычнай групы. У перспектыве гэта можа быць і філіялам нашага Нацыянальнага гістарычнага музея. Шэфства можа ўзяць і Белдзяржуніверсітэт. А ў далейшым, вядома, трэба працягнуць даследчыя работы. Тут адзначу, што Камітэт дзяржаўнай бяспекі па ўласнай ініцыятыве праведзены вялікі комплекс работ па вывучэнні ўсіх архіўных матэрыялаў. І тых, якія захаваюцца ў нас, і тых, што ў Нацыянальным архіве. Дадаткова вывучаны і разгледжаны ў 1989 годзе органы пракуратуры і крымінальныя справы.

А. Каваленя: А пакуль будзе ісці грамадскае абмеркаванне, мабыць, варта ўжо гэтай вясной абвясціць суботнік і проста вельмі па-чалавечы наведзі ў Курпатах парадка. Хай прыйдуць розныя маладзёжныя арганізацыі, палітычныя партыі і разам зробіць гэта.

П. Якубовіч: Я не зусім разумею механізм і мэту такога разбору — хіба што апеляваць да апостала з яго ключамі — няхай расказа, хто я сябе паводзіў у той шалёны час? Галоўнае ўсё ж такі ў тым, што грамадства павінна нараці ўсёядоміць, што, у прыватнасці, Курпатаў — не палігон для акумуляцыі і правядзення медэкспертызы. Гэта — месца масавага пахавання, спачынку. Там, на мой погляд, павінны быць велізарны плакат, які крычыць: «Тут пахаваныя людзі». Не носьбіты тых ці іншых палітычных поглядаў, не здэманстрацыйны «памылка» падчас антырадыкальнага партгалавання 1927 года, не дурныя «шпіённы», а проста — людзі. Як мы і падзелілі, на якія палічкі пакладзены іх кошткі? Ні-які! Вось што мы абавязаныя, дык гэта паслаць грамадству месэдж: давайце здымаем галаўныя ўборы і ціха ў душы памолімся! За ўсіх, хто спачывае пад гэтым штучна высаджаным над ямамі хваемі. Ачымся і зробім кожны на сваім месцы ўсё, каб тое больш не паўтарылася. А хто меў рацыю, хто вінаваты... Імяны іх — Бог ведае...

Сучасная навука кажа: ідэалагічная аснова палітычных рэпрэсій быў тэзіс Сталіна, што па меры будаўніцтва сацыялізму класавая барацьба абвастраецца. Хацеў бы прывесці некаторыя лічыбы датычна архіваў Камітэта дзяржбяспекі. Зразумела, што ў гады Вялікай Айчыннай вайны частка архіваў была знішчана, але гэтая частка зусім незначная. Таму сёння, абаранячыся на фактычныя лічыбы, я магу сказаць: па крымінальных справах — судовым і несудовым спосабамі — было рэпрэсавана 235,5 тысячы чалавек. Гэта за ўвесь перыяд — з 1920-х па 1950-я гады. Гэта справы, якія знаходзяцца ў Цэнтральным архіве КДБ і датычацца і расстраляных, і пазабавенных волі. З іх 176 тысяч былі рэабілітаваныя. Што да працы ў нашых архівах — усё звароты гісторыкаў, ВНУ, спецыялізаваных навуковых інстытутаў мы разглядаем і пытанне гэтае вырашваем. Іншая справа, што калі разгледзіць тысячы такіх спраў — нічога, акрамя болю і трагедыі, пераняць з іх не ўдаецца. Нават удумлівы гісторык нічога акрамя прозвішча, імя, навінаў і датычэнняў, фармальнага допыту, рашэння «тройкі» і факту наступнай рэабілітацыі, нічога з гэтай тонкай палачкі (некаторыя я ўзяў сюды і дэманструю) новага не удаецца.

А. Каваленя: Мне здаецца, мы больш спрощана падыходзім да гэтых трагічных падзей нашай гісторыі. Давайце не забываць, што ў 1917-м адбыўся злом ранейшай мадэлі развіцця, з'явілася новая сацыяльна-эканамічная сістэма. У новай уладзе былі праціўнікі, і, натуральна, яна павінна была абараняць сябе. Я зараз не кажу пра тое, правільна ці няправільна яна тады гэта рабіла. Рэвалюцыя, якая адбылася, абараняла свае інтарэсы. Я, як гісторык, не памятаю ні аднаго партыйнага рашэння аб ахвіжыўленні рэпрэсій супраць таго ці іншага народа. Барацьбу вялі супраць сабатажнікаў, праціўнікаў савецкай улады. Але на месцах, як гэта частка быяе, разумелі гэтыя рашэнні і ўчасабілыя і ў жыцці кожны па-свойму. Таму трэба глядзець у корань: а ці былі сацыяльна-эканамічныя перадумовы для той страўнай з'явы, якая мела месца ў 1920—1930-я гады?

У. Адамушка: Згодзен. Але мы не павінны канцэнтравць сваю ўвагу толькі на 1937 годзе. Сёння ў Беларусі ёсць больш як 10 тысяч архіўна-следчых спраў на асоб, асуджаных у 1917—1929 гадах. Гэта былі ідэалагічныя палітычныя чысты, накіраваныя, вядома ж, не супраць беларускай этнічнай групы. Так, бальшавікі ўзялі ўладу і ўсяляк яе абаранілі. І сітуацыя ў Беларусі адлюстравала агугную палітычную карціну ў СССР таго часу. У 1931—1933 гадах да крымінальнай адказнасці па палітычных матывах прыцягнуты людзей ніяк не менш, чым у 1937-м. У сакавіку 1930 года з тэрыторыі БССР было выслена ў аддаленыя раёны больш за 36 тысяч сялянскіх сем'яў. А ў кожнай сям'і на той перыяд было як мінімум шэсць чалавек. Вось і падлічыце. Вядома, гэта маштабная трагедыя для ўсяго беларускага народа.

А тэма давайце прыйдзем да наступнага пытання. Мы — незалежная краіна, у юрыдычным сэнсе, ня з'яўляецца афіцыйным пераемнікам Савецкага Саюза. Тым не менш нешта добрае, універсальнае, гуманнае з СССР мы пераймаем і развіваем. Але некаторыя моманты нашай агугнай калісцы гісторыі рашуча адкідаем. Палітычныя рэпрэсіі перш за ўсё ў шэрагу такіх неспрымальных фактараў для сучаснай Беларусі як Рэспубліцы Беларусь, ні яе грамадзяне, ні ідэалагічныя органы дзяржаўнай бяспекі рашуча не маюць ніякага датычэння да самавольства і трагедыі тых гадоў. Калі мы гэта зразумеем, то скончана канструктыўны часам спрэчкі вакол таго, хто мае рацыю з забітых, а хто не мае рацыю? І тады будзе забяспечаны грамадскі кансэнас. А для гэтага ў краіне павінна быць увекавечана асабістае памятнае, містычнае месца. Не тое, дзе хтосьці атрымае магчымасць пагарланні, пабегаць і ўсталяваць асобна ўзяты крыж (да сябе), а месца ўсенароднага смутку і высакароднай памяці. Зрабіць яго памятным мемарыялам або выбраць іншы фармат — думаю, вялікая, добраахвотная грамадская дыскусія выкрэшталізаваць аптымальнае рашэнне гэтага пытання. Але пакуль, зразумела, справа не ў назве і нават не ў форме. Справа ў прынцыпе. Прашу выказацца.

Але мы павінны дзяліць тую, што жыве цяпер, не дапусціць таго дрэннага, што было. І казаць пра гэта варта ўслых і без усякай боязі!

А тэма давайце прыйдзем да наступнага пытання. Мы — незалежная краіна, у юрыдычным сэнсе, ня з'яўляецца афіцыйным пераемнікам Савецкага Саюза. Тым не менш нешта добрае, універсальнае, гуманнае з СССР мы пераймаем і развіваем. Але некаторыя моманты нашай агугнай калісцы гісторыі рашуча адкідаем. Палітычныя рэпрэсіі перш за ўсё ў шэрагу такіх неспрымальных фактараў для сучаснай Беларусі як Рэспубліцы Беларусь, ні яе грамадзяне, ні ідэалагічныя органы дзяржаўнай бяспекі рашуча не маюць ніякага датычэння да самавольства і трагедыі тых гадоў. Калі мы гэта зразумеем, то скончана канструктыўны часам спрэчкі вакол таго, хто мае рацыю з забітых, а хто не мае рацыю? І тады будзе забяспечаны грамадскі кансэнас. А для гэтага ў краіне павінна быць увекавечана асабістае памятнае, містычнае месца. Не тое, дзе хтосьці атрымае магчымасць пагарланні, пабегаць і ўсталяваць асобна ўзяты крыж (да сябе), а месца ўсенароднага смутку і высакароднай памяці. Зрабіць яго памятным мемарыялам або выбраць іншы фармат — думаю, вялікая, добраахвотная грамадская дыскусія выкрэшталізаваць аптымальнае рашэнне гэтага пытання. Але пакуль, зразумела, справа не ў назве і нават не ў форме. Справа ў прынцыпе. Прашу выказацца.

чыць пачатак грамадскага конкурсу, па сутнасці, ужо ёсць. Трэба падняць яго на ўзровень дзяржаўны. Давайце створым камісію з прадстаўнікоў улады, навукоўцаў і вызначымся, якія пытанні трэба вырашыць.

У. Адамушка: Вельмі падтрымліваю тое, пра што сказаў Леанід Паўлавіч. Гэта павінны быць дзяржаўна-грамадскі праект. А каардынацыю даручыць Мінгарвыканкаму. Усё ж такі гэта яго тэрыторыя. Калі гэтым не будзе займацца дзяржаўная структура, справа не пойдзе.

В. Шадурыскі: Гэта, вядома, павінны быць народныя помнікі, пабудаваны і на дзяржаўны, і на народныя сродкі. Зраўнаважана, мы не павінны рабіць упор на нейкія рэлігійныя канфесіі, на пэўныя этнасы. Гэта павінны быць агугначальныя, гуманістычныя мемарыялы. І тут я падзяліў бы два моманты. Першы — сам мемарыял. Другі — працяг вывучэння лёсаў людзей. Гэтую працу трэба аддаць прафесійным гісторыкам.

І. Сяргеенка: Гэты памятны знак павінны аб'ядноўваць, а не адлюстравваць інтарэсы пэўнай нацыі, канфесіі або палітычнай групы. У перспектыве гэта можа быць і філіялам нашага Нацыянальнага гістарычнага музея. Шэфства можа ўзяць і Белдзяржуніверсітэт. А ў далейшым, вядома, трэба працягнуць даследчыя работы. Тут адзначу, што Камітэт дзяржаўнай бяспекі па ўласнай ініцыятыве праведзены вялікі комплекс работ па вывучэнні ўсіх архіўных матэрыялаў. І тых, якія захаваюцца ў нас, і тых, што ў Нацыянальным архіве. Дадаткова вывучаны і разгледжаны ў 1989 годзе органы пракуратуры і крымінальныя справы.

А. Каваленя: А пакуль будзе ісці грамадскае абмеркаванне, мабыць, варта ўжо гэтай вясной абвясціць суботнік і проста вельмі па-чалавечы наведзі ў Курпатах парадка. Хай прыйдуць розныя маладзёжныя арганізацыі, палітычныя партыі і разам зробіць гэта.

П. Якубовіч: Паважаныя калегі, мы пачынаем сур'ёзную справу. Гэта першы крок. З вашага дазволу, я сістэматызу агуганыя прапановы. Мы арганізую пра пра іх шырокае інфармаванне грамадскасці. Далей, мне здаецца, трэба абвясціць дабрачынную акцыю па зборы сродкаў. Наступны крок — падключыць яе мага больш ахвотных да распрацоўкі праекта памятнага знака, рашэнне павінна быць нестандартным, сучасным. Паказваць, што мы з XXI стагоддзя схіляем галавы перад памяццю ахвяраў, перад нявінамі забітых. Таму павінны быць максімальна шырокі конкурс, публічнае абмеркаванне ідэй, каб як мага больш людзей выказала сваё меркаванне. Працы шмат: ад школьных сацыяльна-агугнаўчых праектаў да глыбокіх навуковых канферэнцый, з'яўленне новых кніг, кінафільмаў. А ў пытанні добраахвотнага неабходна падключыцца і ўладзе, і дзяржорганам. Калі мы будзем спадзявацца толькі на якае-небудзь палітычна абягаванага мыслера, мы нічога не дабіваемся. І мы, усё СМІ краіны, павінны данесці да грамадства, да моладзі галоўную думку: як бы ні было складана, трэба адкінуць усё лішняе і ўжо вясной пад эгідай гарвыканкама ці іншай арганізацыі ўсё жадаючыя павінны з'явіцца ў Курпатах з інструментам і прыбраць могілкі, як гэта заведзена хрысціянскімі і наогул людскімі звычаямі. І, вядома, гэтае месца ў перспектыве павінна стаць турыстычным аб'ектам. За зместоўнамі экскурсіямі, кваліфікаванымі гідамі. Тут можна будзе праводзіць урочышныя рытуалы. Не тапцаць нагамі спаражнелыя кошткі, што зараз робяць некаторыя арганізацыі, лічыць гэта «асабістай тэрыторыяй», а праводзіць сапраўды глыбокія, грамадска важныя рытуалы. Напрыклад, на Дзяды, Радаўніцу. Там могуць праводзіцца сумесныя набажэнствы духавенства за дзяржаву, беларускі народ.

Але перш чым крытыкаваць гэтыя крытэрыі, з імі трэба пазнаёміцца.

П. Якубовіч: Калегі, мы не займаемся ні ўскваленнем, ні ачарненнем кампартыі тых гадоў і нікому не выступаем рахунак. Ні Молатаву, ні Панамарэнка, ні Ціханаву, безумоўна, рэвалюцыя павінна была абараняцца, у яе былі ворагі, у Францыі чакалі каманды цэлыя дывізіі з белагвардзейцаў, былі агентурныя сеткі розных дзяржаў і шмат чаго іншага. Але нікуды не падзецца ад таго факту, што ў 1937 г. пазасудовыя органы (разнастайныя «двойкі», «тройкі», адмысловыя наравы, спецсуды, трыбуналы) неабгрунтавана прыцягнулі да адказнасці вялікую колькасць людзей. У тым ліку мінскага пісьменніка Кляшторнага, а на Цэбскага селяніна Валахановіча, магілёўскага святара а. Іаана — дзясяткі тысяч людзей і зусім не «ворагаў»!

Дадам, што ўсе гэтыя людзі — усё без выключэння! — былі пасля рэабілітаваныя.

І. Сяргеенка: Праблема палітычных рэпрэсій, іх прычыны, сутнасць і наступствы — гэта тэма не адной гістарычнай канферэнцыі. Я хацеў бы прывесці адну з юрыдычных трактовак тэрміна «палітычная рэпрэсія». Гэта «неабгрунтаванае прыцягненне да крымінальнай адказнасці за дзяржаўныя, кантравольна-аховаўныя злычынствы, а таксама асяліцы, высылка, накіраванне на спецпашасны грамадзян судовымі або несудовымі органамі па палітычных, сацыяльных, нацыянальных, рэлігійных і іншых матывах». Я не зводзіў бы ўсё менавіта да 1937 года. Гэта быў пік рэпрэсій. Але, звартаю ўвагу, што пасля ЦК КПСС прымаў рашэнне аб рэабілітацыі ахвяраў палітычных рэпрэсій 1920—1980-х гадоў. Пачатак рэпрэсій прыпадае менавіта на 1920-я гады. Тут можна казаць і пра ўнутрыпартыйную барацьбу, і барацьбу за ўладу і пра падрыхтоўку да будучай і немінучай вайны. Гэта і трагічная історыя, і правы ўхл, «Шахцінскага справа», і справа «Прамарты», і раскулачванне. Праблема, якая бачыцца, зусім не трактуецца адназначна і спрощана.

Сучасная навука кажа: ідэалагічная аснова палітычных рэпрэсій быў тэзіс Сталіна, што па меры будаўніцтва сацыялізму класавая барацьба абвастраецца. Хацеў бы прывесці некаторыя лічыбы датычна архіваў Камітэта дзяржбяспекі. Зразумела, што ў гады Вялікай Айчыннай вайны частка архіваў была знішчана, але гэтая частка зусім незначная. Таму сёння, абаранячыся на фактычныя лічыбы, я магу сказаць: па крымінальных справах — судовым і несудовым спосабамі — было рэпрэсавана 235,5 тысячы чалавек. Гэта за ўвесь перыяд — з 1920-х па 1950-я гады. Гэта справы, якія знаходзяцца ў Цэнтральным архіве КДБ і датычацца і расстраляных, і пазабавенных волі. З іх 176 тысяч былі рэабілітаваныя. Што да працы ў нашых архівах — усё звароты гісторыкаў, ВНУ, спецыялізаваных навуковых інстытутаў мы разглядаем і пытанне гэтае вырашваем. Іншая справа, што калі разгледзіць тысячы такіх спраў — нічога, акрамя болю і трагедыі, пераняць з іх не ўдаецца. Нават удумлівы гісторык нічога акрамя прозвішча, імя, навінаў і датычэнняў, фармальнага допыту, рашэння «тройкі» і факту наступнай рэабілітацыі, нічога з гэтай тонкай палачкі (некаторыя я ўзяў сюды і дэманструю) новага не удаецца.

А. Каваленя: Нашы размовы пра той час стварожнае уражанне, што наша краіна ў 1920 — 1930 — 1940-я гады толькі і займалася рэпрэсіямі, барацьбой з кімсьці і гэтак далей. А хто пісаў даносы — напрыклад, на тых трох рэктараў БДУ? У чым прычына, што на адных рэктараў даносы пісалі, а на іншых — не? Ды і наогул — ці толькі рэпрэсіі былі ў той перыяд? А міжнародная сітуацыя якой была ў той перыяд? Ды і краіна будавалася, развівалася. Нараджаліся дзеці, узводзіліся новыя заводы...

В. Шадурыскі: Безумоўна, былі і дасягненні. Але і заплюшчваць вочы на тое дрэннае, што рабілася, мы не можам. Ды і не заўсёды да іх прытодзілі менавіта даносы — тыя, хто знаходзіўся пад следствам, падваргаліся нечалавечым катаванням і часам агаваровалі іншых. Зразумела адно: рэпрэсіі аслабілі краіну. Яны аказаліся шкоднымі і для эканомікі, і для арміі.

У. Адамушка: Зноў мы адхіляемся ад тэмы. Хачу падтрымаць Леаніда Паўлавіча: Курпатаў павінны стаць месцам, дзе грамадзянін, сям'ю якой а адначасова рубец рэпрэсій, мог бы пакланіцца там продкам, ахвяраў палічкі. Людзі былі б рады такой магчымасці, а мы пакуль, на жаль,

Мы разам — Беларусь!

Краіна моцная рэгіёнамі: Ленінскі раён г. Мінска

«Галоўнае – наладзіць канструктыўны дыялог»

Кіраўнік раёна пра спецыфіку сваёй працы

На чале адміністрацыі Ленінскага раёна горада Мінска Пётр ШОСТАК не так даўно, крыху больш за чатыры месяцы. Аднак досвед папярэдняй работы дазваляе яму хутка асвоіцца на новым працоўным месцы. У інтэрв'ю газеце «Звязда» кіраўнік Ленінскага раёна падзяліў сваім поглядам на тое, на якія сферы ў сучасных рэаліях неабходна акцэнтаваць увагу, як наладзіць канструктыўны дыялог з насельніцтвам і якія змены неабходны раён.

— Пётр Мікалайевіч, Вы доўгі час стаялі на чале Рэчыцкага раёна. Якая работа вам падалася больш складанай: кіраваць раёнам у межах вобласці або адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі сталіцы?

— Ведаецца, гэта няпростая пытанне: усюды ёсць свае асаблівасці. Там менавіта пытаннем сельскай гаспадаркі была прывесена большая частка майго працоўнага часу, тут на першым месцы, зноў жа, — эканоміка, але ў дачыненні да прамысловасці. Пры гэтым больш за ўсё пытанні выклікае камунальная гаспадарка. Нельга забываць і пра будаўніцтва — гэта тая сфера, важнасць якой не раз падкрэсліваў кіраўнік дзяржавы. У цэлым работа ўпраўлення на любой пасадзе вельмі напружаная, і гэта правільна, бо толькі так можна дамагчыся станоўчых вынікаў.

— Чым вылучаецца Ленінскі раён сярод іншых раёнаў сталіцы?

— Сам па сабе раён невялікі, вельмі кампактны, але ў рэаліях горада ўносіць значны ўклад. Яго можна назваць валаўтваральным, бо на яго долю прыпадае каля 24% ад агульнага аб'ёму прамысловай вытворчасці сталіцы. Не скажаць, што ў нас ёсць прамысловыя гіганты, але сумарны ўклад усіх прадпрыемстваў годны: на выдаткі мы аддаём толькі сёму частку таго, што заробілі, астатняе ідзе ў казну горада. Гэта звязана з тым, што на тэрыторыі раёна размешчаны некаторыя горадзкія прамысловыя прадпрыемствы (напрыклад, «Мінскэнерга»), якія абслугоўваюць усю сталіцу і нават Мінскую вобласць.

І вядома, кажучы пра асаблівасці раёна, нельга не адзначыць тое, наколькі ён «з'яўляецца». Трэць воднай роўнядзі горада прыходзіцца на наш раён, а там, дзе вадавыя, там і зоны рэкрэацыі.

— Калі вы прыйшлі на новую пасадку, як пачалі выстроіць сваю работу?

— Першачарговая задача, якую я перад сабой бачыў, — развіццё рэальнага сектара эканомікі, нашых прамысловых прадпрыемстваў, бо ад іх залежыць узровень жыцця насельніцтва ў цэлым. Я пачаў з таго, што асабіста наведваў кожнае прадпрыемства, пастараўся разабрацца ў асаблівасцях яго функцыянавання, выслухаў справаздачы, даведваюся аб планах і праблемах. Мяне парадавала, што няма прадпрыемстваў, кіраўнікі якіх не бачыць перспектывы развіцця.

Пры гэтым сцвярджаю, што ў нас ёсць цалкам мадэрнізаваныя прадпрыемствы, я не магу. Растлумачу чаму: каб адпавядаць сучасным тэмпам развіцця, абнаўленне абсталявання неабходна праводзіць кожныя 3–4 гады, так што гэта перманентны працэс.

— Арганізацыю работы якіх прадпрыемстваў можна прымаць за ўмоўны ўзор?

— Прадпрыемствы з высокай доляй выпуску інавацыйнай прадукцыі можна назваць найбольш паспяхоўнымі. Сярод іх СААТ «Камунарка», ААТ «Мінск Крышталь» — кіруючая кампанія холдынга «Мінск Крышталь Груп», СЗАТ «Фідмаш», ААТ «Дражджавы камбінат», УП «Новік».

Напрыклад, прадпрыемства «Фідмаш» адносіцца да прыватнай формы ўласнасці, і яму удалося знайсці сваю нішу — вытворчасць абсталявання для здабычы нафты — практычна 100% якога ідзе на экспарт. УП «Новік», наогул, зусім невялікае прадпрыемства, якое займаецца паліграфіяй, а па аб'ёмах прадукцыі блізкае да ААТ «Камволь». Для мяне гэта прыклад таго, як трэба працаваць.

Дарчы, ААТ «Камволь»: у мінулым годзе тут была завершана рэалізацыя інвестыцыйнага праекта, гэта значна пашырыла асартымент і павялічыла вытворчую магутнасць — зараз рэальна вырабляць 6 мільёнаў пагонных метраў тканіны за год. Мы наладжваем супрацоўніцтва з замежнымі прадпрыемствамі з Турцыі і Італіі, якія дапамагаюць не толькі засвоіць новыя тэхналогіі, але і рэалізаваць гатовую прадукцыю.

Нават больш значна, чым павялічаць аб'ём вытворчасці, шукаць новыя рынкі збыту. Ні ў якім разе нельга засяроджвацца на адной нейкай дзяржаве, інакш лёс прадпрыемства можа быць непрадукцыйным.

— Што, акрамя развіцця эканомікі, для кіраўніцтва раёна павінна выходзіць на першы план?

— Важны напрамак работы, які я адразу ж пачаў адзначыць, — гэта наладжванне сувязі з насельніцтвам. На маю думку, мы павінны надаваць гэтаму больш увагі: праводзіць максімальную колькасць сустрэч, прамых тэлефонных ліній, прыёмных грамадзян, прычым у зручны для іх час. Ва ўсіх дзённых сустрэчах прысутнічаюць пазныя спецыялісты, таму мы перанеслі іх на вечар, калі большасць людзей вызваляецца пасля працы.

Плануем «узмацніць» і прамыя тэлефонныя лініі: з лютага кожную суботу можна паразмаўляць з кіраўнікам ЖЭУ, акрамя таго, прадстаўнікі адміністрацыі «выйдуча на сувязь» з грамадзянамі і па будніх днях.

— З якімі пытаннямі прыходзяць да Вас на асабісты прыём?

— Хачу адзначыць, што, спадзяюся, дзякуючы актыўнай працы з насельніцтвам, на асабісты прыём прыходзіць не так шмат людзей. Алошні раз, напрыклад, абмяркоўвалі толькі тры пытанні. Сярод наведвальнікаў — кіраўнік ветэранскай арганізацыі напярэднядні яе юбілею, двое незадаволеных працай упраўляючых гаражна-будаўнічым кааператывам і грамадская актывістка, якая змагаецца за недапушчэнне вырубкі зялёных насаджэнняў. Яна збіраецца зарэгістраваць грамадскую арганізацыю і шукае для яе прыдатную «прапіску».

Галоўнае — наладзіць канструктыўны дыялог. Тая ж грамадская актывістка некалькі гадоў таму выступала супраць высякання дрэў дзеля будаўніцтва гасцінчнага комплексу. Маўляў, яго ўзядуць, а вакол парадку не будзе. Але ў выніку засталася задаволеная, хоць я і бачу моманты, якія трэба дапрацаваць. Ці яшчэ адзін выпадак: доўгі час у тым жа парку не было асвятлення, паскардзілі на гэта падчас сустрэчы з насельніцтвам — на наступны дзень уключылі. І тут жа — падзячная публікацыя ад жыхароў у сацыяльных сетках. Відца, што людзі гатовы да супрацоўніцтва.

Звычайна да мяне на прыём прыходзіць па некалькі чалавек. Да 70% усіх пытанняў датычацца жыллёва-камунальнай гаспадаркі і добраўпарадкавання. Заўважыўшы гэтую тэндэнцыю, я вырашыў правесці сустрэчы з усімі старшынямі таварыстваў уласнікаў і жыллёва-будаўнічых спажывецкіх кааператываў, на чарзе — кіраўнікі калегіяльных органаў тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання. Пры гэтым агульная колькасць зваротаў грамадзян у гэтым годзе пачала ісці на спад.

— Якія змены чакаюць раён?

— Ленінскі раён хоць і адносна малады — летася ён адзначыць 65-годдзе, — але ўжо сфарміраваны. Ён умоўна дзеліцца на чатыры часткі: цэнтральную — ад перспектываў Незалежнасці да Чырвонаармейскай вуліцы, раён Велазаводскі, Серабранку і Лошыцу. Калі цэнтр і Серабранка ўжо амаль цалкам уладкаваны, то ў раёне Велазаводскі мы плануем ушыльчыць забудову за кошт зносу малаэтажных жылых дамоў, а ў Лошыцы і наогул з'явіцца яшчэ каля мільёна квадратных метраў жылля. А гэта каля 70 тысяч насельніцтва, адпаведна, будзе развіццё і інфраструктура. Хутка з'явіцца басейн, веласіпедная і пешаходная дарожка звязуць Лошыцу з Серабранкай. Самыя значныя, але пакуль аддаленыя па часе перамены — адкрыццё трэцяга транспартнага кальца і новай лініі метро. Восць гады раён можна будзе назваць цэльнана зручным для жыцця, а гэта менавіта тое, да чаго мы імкнемся!

Фестывалі

БРАЗІЛЬСКІ «КАРНАВАЛ» З БЕЛАРУСКІМ КАЛАРЫТАМ

Што такое урбан-арт?

Урбан-арт — гэта кірунак у сучасным выяўленчым мастацтве, асноўная мэта якога — пераўтварэнне гарадскога асяроддзя. У Мінску менавіта Ленінскі раён з'яўляецца гэтай моднай пляншай. Шмат у чым дапамагае фестываль Vуlca Brasіl, які за тры гады паспеў вельмі спадабацца мінчанам.

Як расказала намеснік кіраўнікі адміністрацыі Галіна ШКОДА, дзякуючы гэтай праекту жыхары Ленінскага раёна ў гэтыя дні могуць заглянуцца ў атмасферу зліцця дзвюх культур: беларускай і бразільскай. На фестываль прадстаўлена і музычная мастацтва (выступаюць фальклорны ансамблі і маладзёжныя калектывы, якія адлюстроўваюць субкультуру, найбольш папулярную ў адной ці ў другой краіне), і нацыянальная кухня (ад самых простых страў да далікатэсаў дзвюх дзяржаў), і вядома, выяўленчае мастацтва, якое паслужыла асновай для правядзення мерапрыемства. Бразільскія мастакі

сумесна з беларускімі калегамі працуюць над стварэннем муралаў — карцін на фасадах будынкаў. Самая вялікая колькасць маляўніцтва скацэнтрэвана на вуліцы Кастрычніцкай, якая для сучаснай сталічнай моладзі стала ў пэўным сэнсе «культывай». На гэты год запланавана стварэнне зялёнага пано, якое змож аднавіць атмасферу сапраўднага кутка гарачай Бразілі ў Беларусі. Гэта вельмі карпатлівая праца: спалучаць расліны, якія прывыклі да двух розных тыпаў клімату. Тым не менш дакладны план ужо існуе. Акрамя таго, будучы пераўтварэння і некаторыя ўдасканаленні ўдасканалены: ландшафтны дызайнеры «пагуляюць» з вышэйняй бар'ераў, асаблівасцімі і тэкстурай асфальту.

Фестываль прымеркаваны да Дня горада, ён доўжыцца

тыдзень і завяршаецца вялікім святкам, падчас якога наведвальнікі могуць адначасова танцаваць, слухаць музыку, камунікаваць, любівацца сучасным мастацтвам і ласаватца прысмакамі.

Гарачая тэма: кватэрнае пытанне

Цяпер у Ленінскім раёне пражывае 218 тысяч чалавек, аднак у планах «папаўненне» колькасці жыхароў яшчэ на трыццаць. У першую чаргу наваздаў чакаюць у мікрараёне Лошыца, які зараз актыўна забудовваецца. Аб рэканструкцыі і навастроях расказала начальнік упраўлення архітэктуры і будаўніцтва Настасся АСПОЎІЧ.

У мінулым годзе на тэрыторыі раёна было здадзена 7 жылых дамоў, амаль усе ў мікрараёне «Лошыца-9». У студзені 2017-га ў эксплуатацыю быў уведзены энергаэфектыўны дом другога пакалення. Гэта першы праект такога тыпу на тэрыторыі ўсёй Беларусі, ён быў рэалізаваны пры падтрымцы ААН. У планах на гэты год — здача яшчэ двух жылых аб'ектаў у раёне.

Лошыца-9 па праве лічыцца адным з самых сямейных раёнаў сталіцы: тут размешчаны 4 дамы, 80% жыхароў якіх — шматдзетныя сем'і. Вядома, такая колькасць юнага насельніцтва ўносіць свае карысткі ў інфраструктуру раёна: у хуткім часе пачнецца праектаванне дзіцячай паліклінікі, у далейшых планах — з'яўленне новай школы і дзіцячага сада.

Каб не губляць каштоўную тэрыторыю, камунальная зона ўздоўж калчэвай дарогі будзе забудоввацца шматзручнымі паркінгамі, што дапаможа вырашыць вострую праблему з паркоўкамі. Тых, хто аддае перавагу больш экалагічнаму віду транспарту, таксама чакаюць прыемныя сюрпрызы: праз некалькі гадоў у парку Грэжвай адбудзецца рэканструкцыя: у ім пашыраць сетку веладарожак, а таксама, магчыма, пабудуюць цэнтр для экстраэмальных відаў веласпорту. Акрамя таго, веладарожка звязва Ленінскі раён з Заводскім.

Сёлета, хутэй за ўсё да новага навуцальнага года, павінна завяршыцца рэканструкцыя ДК «Лошыцкі». У абноўленым будынку можна будзе праводзіць мерапрыемствы нават міжнароднага ўзроўня. Акрамя таго, Дом культуры павінен стаць пляцоўкай, якая аб'яднае творчую моладзь з усёго раёна.

Адной з самых маштабных рэканструкцый у межах не толькі раёна, але і ўсяго горада з'яўляецца мадэрнізацыя стадыёна «Дынама». Убачыць абноўлены спартыўны сімвал горада футбольныя аматары змогуць ужо ў снежні гэтага года.

НА УСЯКІ ВЫПАДАК ЁСЦЬ... PLAN B

Атрымліваючы аднойчы зімой у Мінскай гарадской управе гандлёва пасведчанне на сваю кафейна-пачарню, Георгій Рачкоўскі і ўявіць не мог, што калі-небудзь гэта будзе кандытарская фабрыка «Камунарка», чыю прадукцыю палюбяць у многіх краінах свету. Першыя кандытарскія вырабы не мелі ніякай абгорткі — спецыяльныя машыны з'явіліся толькі ў 1930-я. А ў 1950—1960-я нарадзіліся рэцэптуры цукерак, смак якіх вядомы не аднаму пакаленню малых і дарослых — «Шакаладны бутэлечкі», «Грыльяз», «Суфле», «Сталічныя», шакалад «Алёнка», «Чырвоная шапачка». Адно задавальненне — пакаштаваць такую «гісторыю», другое — убачыць на свае вочы, як прыгожа ўсё гэта вырабляецца на сучасным абсталяванні.

Экскурсіі на прадпрыемства карыстаюцца велізарнай папулярнасцю ў школьнікаў. Вядома, дзе цукеркі, там дзеці. Варта бачыць, з якім захапленнем яны адсочваюць на канвееры кожную цукерку! Але ж салодкі водар у цэхах і звязваюць ператварыў у радасных дзяцей падчас наведвання вытворчасці. Нас цікавіла, як «Камунарка» вытрымлівае традыцыі і захоўвае свае пазіцыі. Усё ж такі пры такой неверагоднай канкурэнцыі ў кандытарскай галіне стабільна трымаць фактычна чацвёртую частку ўнутранага рынку — не жарты. Мінулы год аказаўся для фабрыкі надта удалым — павялічыліся аб'ём вытворчасці, продаж на ўнутраным рынку, экспертнае пастаўкі, што стала магчымым дзякуючы праведзенай у папярэднія гады маштабнай мадэрнізацыі.

— На працягу 2013—2016 гадоў была падрыхтавана тэхналагічная база для выпуску вялікага асартыменту кандытарскіх вырабаў, створаны магутнасці, якія дазваляюць хутка рэагаваць на патрэбы рынку, — расказвае намеснік генеральнага дырэктара па персанале і ідэалогіі СААТ «Камунарка» Іна КУДРЭВІЧ. — Традыцыйныя брэндзі цукерак — «Міша на палыне», «Камунарка», «Мінчанка» і іншыя — вырабляюцца сёння на вафельнай лініі магутнасцю да 5 тыс. тон у год. На збыўнай лініі — вытворчасцю каля 1,6 тыс. тон у год — робім суфле, нугу, мяккую карамель з арахісам, мяккі ірыс. Лінія шакаладных вырабаў — гэта 3,5 тыс. тон у год 90-грамавага і 200-грамавага шакаладу з дабаўленямі, восем відаў «Plan B». Пляц тысяч тон у год — такі аб'ём выпуску цукерак з камбінаваным корпусам,

а гэта «Камея», «Містэрыя смаку», «Несцерка», «Заадно», «Паветраны пацалунак», «Салодкая даліна», «Тэфетка», «Манжэлюр». У «Камунаркі» не адшукаць шакалад, які на самай справе ім не з'яўляецца, бо ў аснове прадукцыі лічы і застаюцца какава-прадукты, а менавіта какава-масла і какава-парашок, для цукерак яшчэ — сметанковае масла, згущанае малака, фруктовае піорэ, цукаты, арэхі (фундук, кеш'ю,

міндаль), арахіс, халва. Фабрыка ўзяла на ўзбраенне лепшыя еўрапейскія традыцыі і арыентацыя на разнастайнасць. Яскравы прыклад — шакалад «Гарэзнік» («Сорванец»), начынкай для якога стала вухавая карамель са смакам апельсіна, каляровае дражэ і кіслыя мармеладкі, а таксама «Plan B» — з пячэннем і карамеллю, натуральнай кавай, марской соллю, цукровай памадак са смакам тэклі, вішнэй ды перцам, з цэльным фундуком і разынкамі, аўсяным пячэннем, трапічным манга... «Plan B» — гэта яшчэ і для тых, хто ценіць гумар. Што

«Любімая Алёнка» цяпер і з разынкамі, фундуком, паветраным бисквітам, грыльязам, халвой і памадак. Шакалад «Труфельны» 200-грамавы ўжо не толькі горкі, але і малочны. Аба-вязкова трэба каштаваць мяккі ірыс «Гарэзнік» і «Гарэзнік» з арэшкамі або са смакам палмбіру і лясных ягад. Цукеркі ў ружовай глазуры мы яшчэ ніколі не рабілі. На фабрыцы дзейнічае чатыры цэхі асноўнай вытворчасці: цукерачны №1, 2, 3 і шакаладны. На вафельнай лініі ў цэху №2 сёння вырабляецца «Чырвоная шапачка», «Мінчанка», «Знічка» і іншыя. Аднак калі б гэта былі іншыя цукеркі з вафелькай, то ў любым выпадку цукерка пачалася б з выпечкі вафельнага ліста пры тэмпературы 180 градусаў. На гэта патрабаванне ўсяго некалькі хвілін, пасля чаго ліст ахалоджваецца паветрам і адпраўляецца на намазку цукерачнай масай. Затым накрываецца зверху другім вафельным лістом. «Увесь цукерачны блок ахалоджваецца, нарэзаецца, пакрываецца глазурай, зноў ахалоджваецца і ўпакоўваецца, — у розных вафельных гатунках свой час вырабы, але ў сярэднім гэта дзёсныя каля 40 хвілін. З'яўляецца нашмат хутчэй, праўда?» — усміхаецца вядучы тэхналаг цукерачнага цэха №2 Ірына ГРАЇНЬКО, і мы пераходзім у цэх з могульнай лініі, той самай, дзякуючы якой стаў магчымым выраб цукерак з памаднікам, жэлейнымі, з нугой тофі і камбінаванымі корпусамі.

На могульнай лініі працуе 13 чалавек, вытворчасць — 1,2 тony ў гадзіну (на старым абсталяванні можна было вырабіць не больш за 0,7 тony ў гадзіну)! З самым што ні на ёсць дзіцячым захапленнем назіраем, як адліваюцца, глазуруюцца і адпраўляюцца на ахалоджванне цукеркі «Заадно» №6 — жэлі са смакам палмбіру і чорнай парэчкі. Нараджаецца такая цукерка літаральна на працягу 10 хвілін, аднак калі лічыць ад пачатку загрузкі сыравіны і да моманту абгортвання, то спатрэбіцца гадзін восем.

У шакаладным цэху машына напаяе фармачкі класічным шакаладам «Камунарка» — тым, што па 8 штак вагой 25 грамаў. У шакаладу, як вядома, тры асноўныя кампаненты — какава цёртае, какава-масла і цукар. «Камунарка» сапраўды з тых рэдкіх кандытарскіх фабрык, што не адмаўляюцца ад няпростага працэсу перапрацоўкі какава-бабы. У атрымліваем какава-бабы з афрыканскай Рэспублікі Гана, сарціруем, здрабняем, смажым, каб

«Любімая Алёнка» цяпер і з разынкамі, фундуком, паветраным бисквітам, грыльязам, халвой і памадак. Шакалад «Труфельны» 200-грамавы ўжо не толькі горкі, але і малочны. Аба-вязкова трэба каштаваць мяккі ірыс «Гарэзнік» і «Гарэзнік» з арэшкамі або са смакам палмбіру і лясных ягад. Цукеркі ў ружовай глазуры мы яшчэ ніколі не рабілі.

На фабрыцы дзейнічае чатыры цэхі асноўнай вытворчасці: цукерачны №1, 2, 3 і шакаладны. На вафельнай лініі ў цэху №2 сёння вырабляецца «Чырвоная шапачка», «Мінчанка», «Знічка» і іншыя. Аднак калі б гэта былі іншыя цукеркі з вафелькай, то ў любым выпадку цукерка пачалася б з выпечкі вафельнага ліста пры тэмпературы 180 градусаў. На гэта патрабаванне ўсяго некалькі хвілін, пасля чаго ліст ахалоджваецца паветрам і адпраўляецца на намазку цукерачнай масай. Затым накрываецца зверху другім вафельным лістом. «Увесь цукерачны блок ахалоджваецца, нарэзаецца, пакрываецца глазурай, зноў ахалоджваецца і ўпакоўваецца, — у розных вафельных гатунках свой час вырабы, але ў сярэднім гэта дзёсныя каля 40 хвілін. З'яўляецца нашмат хутчэй, праўда?» — усміхаецца вядучы тэхналаг цукерачнага цэха №2 Ірына ГРАЇНЬКО, і мы пераходзім у цэх з могульнай лініі, той самай, дзякуючы якой стаў магчымым выраб цукерак з памаднікам, жэлейнымі, з нугой тофі і камбінаванымі корпусамі.

На могульнай лініі працуе 13 чалавек, вытворчасць — 1,2 тony ў гадзіну (на старым абсталяванні можна было вырабіць не больш за 0,7 тony ў гадзіну)! З самым што ні на ёсць дзіцячым захапленнем назіраем, як адліваюцца, глазуруюцца і адпраўляюцца на ахалоджванне цукеркі «Заадно» №6 — жэлі са смакам палмбіру і чорнай парэчкі. Нараджаецца такая цукерка літаральна на працягу 10 хвілін, аднак калі лічыць ад пачатку загрузкі сыравіны і да моманту абгортвання, то спатрэбіцца гадзін восем.

У шакаладным цэху машына напаяе фармачкі класічным шакаладам «Камунарка» — тым, што па 8 штак вагой 25 грамаў. У шакаладу, як вядома, тры асноўныя кампаненты — какава цёртае, какава-масла і цукар. «Камунарка» сапраўды з тых рэдкіх кандытарскіх фабрык, што не адмаўляюцца ад няпростага працэсу перапрацоўкі какава-бабы. У атрымліваем какава-бабы з афрыканскай Рэспублікі Гана, сарціруем, здрабняем, смажым, каб

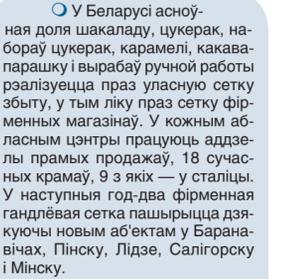
аддзяліць какава-крупку, якую пасля таго трэба здрабніць і атрымаць какава цёртае, — кажа інжынер-тэхналаг шакаладнага цэха Уладзімір ЛАПКО. — З яго і будзе ў нас кака-

ва-парашок ды какава-масла. Какава-парашок фасуюцца ў мяккі накіроўваецца на рэцэптурную станцыю, дзе адбываецца працэс перамешвання з какава-маслам, цукрам, іншай сыра-

АДНА КАРЫСЦЬ!

Па хімічным саставе какава-бабы вельмі спажывуныя і каларыйныя. Какава-парашок багаты на солі калію і фосфару, а таксама на фізіялагічна актыўнае рэчыва тэабрамін, які накітаваць кафіну стымляючае сардэчна-сасудзістае і нервовую сістэмы. Какава змяшчае каля 0,4 працэнта тэабрамін — доза цалкам бяспечная, але дастатковая для таго, каб напой атрымліваў танізуючыя вартасці, здольныя павысіць працаздольнасць і зняць стомленасць. Какава таксама стабілізуе артрыяльны ціск і паліпшае работу сасудаў. Ёсць у гэтых бабах і кафіен, а таксама каля 40 рэчываў, якія ствараюць спецыфічны тонкі водар. Узбуджальны эффект напою не такі інтэнсіўны, як у чаю або кавы, а таму какава даюць дзецям. Багатая какава і на сератонін, так што яе можна лічыць антыдэпрэсантам, а ў старажытнасці лічылі яшчэ і афродзізіякам.

Какава лічыцца карыснай пры некаторых захворваннях, напрыклад, пры бранхіальнай астме. Таксама вучоныя сцвярджаюць, што ўсё какава-прадукты абараняюць зубы ад шkodнага ўздзеяння цукру і перашкаджаюць развіццю карыесу. Ніягледзячы на высокую каларыйнасць, какава не прыводзіць да атлусцення, бо нават невялікая порцыя выклікае пачуццё насычэння.

Летась у цэнтры горада урачыста адкрылася доўгачаканая абноўленая «Лакамка», дзе можна пакаштаваць у тым ліку і гарачы шакалад. Ён карыстаецца вялікім попытам ва ўсіх кафеяных «Камунаркі», як, дарчыні, і цукеркі ручной работы. Не каштавалі? Дык не позна выправіць!

Прадавец-касір Таццяна ДАБРАВОЛЬСКАЯ дэманструе разнастайнасць салодкай прадукцыі.

Акцэнт на здароўе

Ад маленькай бальніцы пры кляштары да звышсучаснага медцэнтра

Як ужо амаль 220 гадоў ратуюць жыцці ў 2-й гарадской клінічнай бальніцы

У час сеанса МРТ.

Вядома, больш за два стагоддзі таму такая назва існаваць не магла, тым не менш ажно ў 1799 годзе была створана медыцынская ўстанова, якая паступова трансфармавалася ў 2-ю сталічную бальніцу. Салідная гісторыя накладвае сур'ёзны абавязальнасць, якім бальніцы ўдаецца адпавядаць у поўнай меры: не вылучае высокакваліфікаваны персанал, звышсучаснае абсталяванне і складаныя даследаванні і аперацыі.

Намеснік галоўнага ўрача па медыцынскай экспертызе і рэабілітацыі Іван КУНАШ расказаў, што значная ўвага ў бальніцы ўдзяляецца праблемам кардыялогіі, бо менавіта яны з'яўляюцца прычынай смерці на з'яўляюцца амаль у 60% выпадкаў. Ва ўстаноў аховы здароўя створана ўнікальная структура: стацыянарнае звяно суадзінае з амбулаторна-паліклінічным. Пяць гадоў таму Мінскі гарадскі кардыялагічны дыспансер увайшоў у склад 2-й бальніцы і атрымаў назву Гарадскі кардыялагічны цэнтр.

Па словах загадчыцы амбулаторна-паліклінічнага аддзела Волгі ЕУТУХ, на базе цэнтра працуе 30 вопытных кардыёлагаў, якія ў сярэднім 70% свайго часу прысвечваюць дыспансерызацыі мінчан пасля інфаркту міякарда і аперацый на сэрцы і 30% — кансультацыйнай рабоце. Штогод больш за тысячы чалавек ставіцца на ўлік, прыблізна столькі ж чымарэца, адначасова на ўліку стаіць каля дваццаці тысяч жыхароў сталіцы. Пасля кансультацыйнага прыёму ва ўрача чалавек пры неабходнасці можа трапіць у адзін з двух

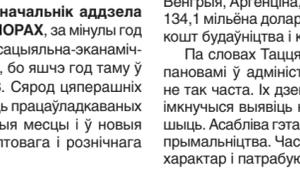
кардыялагічных аддзяленняў бальніцы, якія размяшчаюцца тут жа. Амбулаторныя пацыенты маюць магчымасць праходзіць рэабілітацыю пасля інфаркту на базе стацыянарнага лячэння. Акрамя таго, праз цэнтр штогод праходзіць каля двух тысяч прызыўнікоў.

Сярод высокатэхналагічных методаў можна адзначыць ангіяграфію — рэнтгеналагічнае даследаванне крывяносных і лімфатычных сасудаў. Гэта робіцца з мэта папярэджання развіцця ішемічнай хваробы сэрца, якая выклікана забіваннем каранарных сасудаў бляшкамі.

Даследаванне, падчас якога ў арганізм уведзюцца кантрастнае рэчыва, дазваляе выявіць зоны перацэннага з'яўлення. Яно можа быць злучанае з аперацый стэнціравання. У гэтым выпадку ў сасуд уведзюць балончык, які пад ціскам расплываецца бляшку па сценах сасуда. Каб захаваць эфект, у сасудзе ўсталююць стэнт, які чымсьці нагадвае спружыну. Бляшка фіксуецца, і крывацёк цалкам аднаўляецца. Яшчэ пяць гадоў таму аперацыя была амаль непапулярна, а цяпер яе праводзяць рэгулярна.

Высокі ўзровень аказання медыцынскіх паслуг быў прызнаны і на міжнародным узроўні. 2-я гарадская клінічная бальніца атрымала прэстыжны сертыфікат адпаведнасці міжнародным стандартам ISO-9001. Гэты стандарт кантралюе сістэму менеджменту паслуг, у Беларусі гэты сертыфікат ёсць толькі ў трох устаноў аховы здароўя. Як адзначыў інжынер па якасці Сяргей КАШЫРЫН, галоўнай асабасцю для сістэмы менеджменту якасці з'яўляецца пацыент і асноўным параметрам — ступень яго задавальненасці. Каб яе выявіць, ажыццяўляецца анкетаванне ўсіх пацыентаў, дзе яны адзначаюць якасць медыцынскай дапамогі па розных паказчыках і выказваюць свае пажаданні па яе паляпшэнні. Правадзене анкетавання не самамэта, а толькі штуршок для канкрэтных змен, пра якія, дарэчы, усе пацыенты могуць даведацца на афіцыйным сайце ўстаноў: там размяшчаюцца як вынікі апытання, так і пералік прынятых мер.

Да чарговай аперацыі рыхтуюцца супрацоўнікі ангіяграфічнага кабінета медыцынскага Тамара КАЛАЦІЛА і хірург Сяргей МАІСЕЕНКА.

Да чарговай аперацыі рыхтуюцца супрацоўнікі ангіяграфічнага кабінета медыцынскага Тамара КАЛАЦІЛА і хірург Сяргей МАІСЕЕНКА.

Эканоміка

Ад новай Зеландыі да Руанды

На якіх рынках прадстаўлены прадпрыемствы Ленінскага раёна

У раёне дзейнічае 19 прамысловых прадпрыемстваў. Сярод іх вядомыя не толькі па ўсёй Беларусі брэндзі, але і тавары, якія з'яўляюцца візітнай карткай нашай дзяржавы для замежнікаў: цукеркі, алкагольная прадукцыя, адзенне.

Як расказала начальнік аддзела эканамічнага развіцця і аналізу Тацяна ПОРАХ, за мінулы год удалося выканаць 8 прагнозных паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця раёна з 12. Гэта добры вынік, бо яшчэ год таму ў гэтыя атрымалася ўвабачыць толькі 4 з 13. Сярод цяперашніх значючых паказчыкаў, напрыклад, колькасць працуладкаваных грамадзян на нядаўна створаных працоўных месцаў і ў новай камерцыйнай арганізацыі, тэмпы росту аптовага і рознічнага тавараабароту.

У мінулым годзе арганізацыямі раёна было выраблена прамысловая прадукцыя на агульную суму 2 566,1 мільёна рублёў. Экспартныя пастаўкі наладжаны з 57 краінамі, асноўнымі гандлёвымі партнёрамі з'яўляюцца Расійская Федэрацыя, Украіна, Літва, Фінляндыя. Пры гэтым засвойваюцца і новыя рынкі збыту, летась да шырокага спісу дадалося 11 краін: Нідэрланды, Турцыя, Швейцарыя, Мексіка, Гангонг, Новая Зеландыя, Сінгапур, Канада, Венгрыя, Аргенціна, Руанда. За год аб'ём экспарту тавараў склаў 134,1 мільёна долараў. Расце і экспарт паслуг, у першую чаргу за кошт будаўніцтва і камп'ютарнай сферы.

Па словах Тацяны Леанідаўны, са сваімі праектамі аб'ява прановамі ў адміністрацыю раёна прадпрыемлікі звяртаюцца не так часта. Ён дзейнічае спецыялісты вывучаюць самастойна, імкнучыся выявіць наяўныя цяжкасці і знайсці спосабы іх вырашэння. Асабліва гэтая практыка датычыцца суб'ектаў малага прадпрыемліцтва. Часта праблемы носяць складаны, сістэматычны характар і патрабуюць разгляду на заканадаўчым узроўні.

Да дошкі!

«Незгаральныя» дзённікі, скалалажанне і музей тэхнікі і электронікі

Чым жыў першая «РАЗУМНАЯ ШКОЛА» ў РЭСПУБЛІЦЫ

Школа №51, якая размяшчаецца ў мікрараёне Лошыца, была адкрыта ў 2013 годзе, ва ўрачыстай лінейцы прымаў удзел кіраўнік устаноў адукацыі невяпадкова: яна стала стартава пляцоўкай для запуску маштабнага праекта пад інтрыгуючай назвай «Разумная школа». Сутнасць праекта ў тым, каб зрабіць узаемадзеянне настаўнікаў і бацькі максімальна зручным і цесным праз укараненне сучасных тэхналогій.

Як расказала дырэктар школы Галіна ЧЭРНИК, у кожнага класа ёсць электронны журнал, а ў школьніка — асабісты электронны дзённік, у які ўносяцца абсалютна ўсе адзінкі, дамажныя заданні і таксама заўвагі і аб'явы. Так што «выратавальны» магчымасці забяць ці згубіць дзённік у нядабайных вучняў няма. Акрамя таго бацькі ў зручны для іх час могуць задаць любое пытанне, якое іх цікавіць, класнаму кіраўніку або іншаму настаўніку ў рэжыме афлайн.

Ва ўсіх вучняў ёсць карта, па якой ажыццяўляецца уваход у школу. Яна фіксуе час, так што бацькі могуць адса-

чыць, у колькі іх дзіця прыйшло, у колькі пайшло і нават ці пакідала яго будынак школы на перапынках. У перспектыве гэтую ж картку можна будзе выкарыстоўваць як універсальны дакумент школьніка: напрыклад, для праезду ў гарадскім транспарце і для запісу ў гарадскія бібліятэкі. У самой жа школе ўжо даўно працуюць з электроннымі фармулярамі.

Дзякуючы праекту з'явілася магчымасць абыходзіцца ў школе без наяўных грошай. Бацькі ці іншыя члены сям'і пераводзяць аванс-платэж на рахунак камбіната школьнага харчавання, а ў буфэце можна расплаціцца адмысловай банкаўскай карткай вучня.

Аднак сучасныя тэхналогіі — гэта даўна не адзінае, чым можа пахавацца школа. Напрыклад, у спартзале тут абсталяваны скаладром. Заняткі наведваюць па жаданні, але ў гадзіны іх правядзення ў зале традыцыйна «аншлаг». Прасачыць за тым, які фізічная нагрузка ўплывае на арганізм, дазваляе апарат, які здымае фізіялагічныя параметры. На іх аснове складаецца метрычны пашпарт вучня.

Здароўю ў школе ўдзяляюць асабліва ўвагу, бо тут навучаецца шмат

дзяцей з асаблівасцямі псіха-фізічнага развіцця. Дарэчы, да іх адносяцца і тыя, каму патрэбна лагаведчыная дапамога, па адмысловай праграме займаецца спецыяльна дзяцей. Для іх абсталяваны спецыяльны сэнсарныя каюкі: асноўныя прадметы яны вывучаюць разам з педагогам-дэфектолагам — іх у школе чатыры — а на маляванне, працоўнае навучанне і фізкультуру адпраўляюцца да свайго класа. Дзякуючы напружанай працы настаўнікаў і бацькоў да сярэдняга з'яўлення некаторым асаблівым дзецям удаецца перайсці на агульнаадукацыйную праграму.

У цэлым Ленінскі раён вылучаецца сваімі поспехамі па ўкараненні інклюзіўнага навучання, а школа №111 з'яўляецца адным з лідараў у гэтай сферы па краіне. Кабінеты абсталяваныя відэакамерамі, якія дазваляюць дзецям, што не маюць магчымасці самастойна перасоўвацца, адначасова атрымаць інфармацыю з урока, нават знаходзячыся дома.

Што датычыцца 51-й школы, то яе вучні гатовыя не толькі карыстацца дасягненнямі сучаснай навукі, але і даследаваць іх. На базе устаноў адукацыі цяпер фарміруюцца музейна-экспазіцыя тэхнікі і электронікі. Па прызначэнні дырэктара, збіралі экспанаты ўсім мірам, таму і калекцыя атрымалася ўнікальнай, ужо ў лістападзе музейна-экспазіцыя будзе гатовая прыняць першых гасцей. Зараз жа працуе для вучняў школы, найлепшых заахвочванне для якіх — прасвісці калкі гадзін у электронным цыры.

Заняткі на скаладром праводзяць настаўнік фізкультуры і здароўя Віктар ДОВІЛ.

Методыка выхавання

«ЗНАЁМЦЕСЯ: МАНЕКЕН, ЯКІ ЎМЕЕ РАЗМАЎЛЯЦЬ»

Гісторыя ўнікальнай маладзёжнай штаб-кватэры

рытываць гістарычны фармуляр, які расказвае аб этапах развіцця арганізацыі. У сваю чаргу, да 70-годдзя Перамогі была выдадзена цэлая кніга, прысвечаная асобам, якія правялі сьпе ў гады Вялікай Айчыннай вайны і чый лёс быў звязаны з Ленінскім раёнам, а таксама гісторыі тэрыторыі самога раёна ў гэты страшны час.

Як расказаў Браніслаў Віктаравіч, першасная заданая арганізацыі — клопат пра ветэранаў, вывучэнне іх жыллёвых умоў і аказанне дапамогі тым, хто жыве ў адзіночце і нястачы. Матэрыяльныя сродкі пераключваюцца праз уладанне сацабарона і тэрытарыяльнай цэнтры, а актыўнасці збіраюць даныя аб тым, каму падтрымка патрэбна ў першую чаргу. Другая заданая — далучэнне ветэранаў да грамадскага жыцця і прыцягненне іх да патрыячна-выхаваўчай працы. І трэцяе, але не па значнасці, — арганізацыя волонцёрскага часу: наведванне тэатраў, музеяў, выставак, правядзенне вечароў.

— У сваёй рабоце мы арыентуемся на сацыяльна-палітычную сітуацыю ў краіне. Напрыклад, апошнім часам актыўны ўдзел прымалі ў падрых-

тоўцы да выбараў Прэзідэнта і дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, — адзначыў старшыня.

Накіроўваемся ў іншае крыло. У цэнтры дапрызыўнай падрыхтоўкі таксама неспаская ідуць напружанай заняткі. Ці гэта жарт: зрабіць непрамы масаж сэрца манекену, якога з адлегласці ў некалькі метраў не адрашыць ад жывога чалавека? Свой статус «сапраўднага» пацярпела ён пацярджанае... умненнем падзякаваць углас. Тут жа знаходзіцца і імітатар раненняў і паражэнняў, умець абыходзіцца з такім «на дзясатку» — абавязкова для кожнага.

Цэнтр дапрызыўнай падрыхтоўкі Ленінскага раёна горада Мінска ўнікальны ў сваім родзе: у большасці школ горада заняткі праводзяць у звычайных класах, таму пра такія дарагія, але эфектыўныя ў навуцкім прынады не ідзе і гаворкі. За год праз цэнтр праходзіць каля 2000 навучэнцаў з 25 устаноў адукацыі раёна.

Да гадзін вываду саветскіх войскаў з Афганістана на базе цэнтра была адкрыта музейная экспазіцыя «Памяць», якая расказвае гісторыю гэтай вайны і ў цэлым, а таксама аб лёсах воінаў-афганцаў, якія пражывалі ці выжывалі на тэрыторыі Ленінскага раёна.

ХОЛАД ГРЭЕ ДУШУ «Каштан» — той самы смак дзяцінства

Гандлёвае вытворца камунальнае ўнітарнае прадпрыемства «Мінскі холадакамбінат №2» уведзены ў дзейненне ў 1950 годзе. У той час ён размяшчаўся на ўскрайку Мінска: за вуліцай Маякоўскага пачыналіся хлебныя палі, лугі ды лес. Па першым часе прадпрыемства функцыянавала ў якасці халадзільніка. У 1953 годзе пачала працаваць фабрыка марожанага, якая выпускала 3 тоны прадукцыі ў змену. У 1985 годзе ўступіла ў строй новая фабрыка марожанага. Цяпер жа прадпрыемства ўяўляе сабой асноўныя вытворчыя памяшканні і дапаможныя службы.

Кіраўнік прадпрыемства Аляксандр РУБІНАУ.

Айчыны, 8 Сакавіка, Дня работнікаў гандлю, на набывшчэ гародніны і садавіны, а па выніках года — прэмія. Ветэраны вытворчасці, якія на заслужаны адпачынак, атрымліваюць да Новага года матэрыяльную дапамогу. Гэта стала ўжо добрай традыцыяй.

Да гонару кіраўніцтва, на прадпрыемстве разумеюць, што здаровы работнік — гэта добры работнік. Таму і ствараюць усе ўмовы для заняткаў спортам. Да паслуг працоўнікаў спартыўная зала з трэнжарамі, якую яны наведваюць з абавязковым перапынкам, пасля работы. Сярод падраздзяленняў часта ладзяцца спарбінствы, удзел у якіх стымулюецца матэрыяльна. За 1, 2 і 3 месяцы вылучаюцца адпаведна на 3, 2 і 1 базавыя велічыні. Так што, можна не толькі з карысцю для здароўя правесці час, але яшчэ і папоўніць

асабісты бюджэт. Па ініцыятыве дырэктара Аляксандра Рубінава на холадакамбінаце ўзвонілі мастацкую самадзейнасць: закупілі неабходную музычную апаратуру. Цяпер стала магчымым не толькі ўдзельнічаць у раённых, гарадскіх культурна-масавых мерапрыемствах, але і праводзіць свае. Дарэчы, актыўныя самадзейныя артысты таксама рэміруюцца.

Пасляхова на прадпрыемстве функцыянуюць грамадскія арганізацыі — членаў Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі — 14 чалавек, «Белай Русі» — 35. Яны актыўна ўдзельнічаюць у жыцці камбіната, рэкламных кампаніяў уласнай прадукцыі, у грамадска-палітычных мерапрыемствах.

Асаблівы гонар — марожанае, якое карыстаецца вялікім попытам сярод дзяцей і дарослых. Бадай, ні адзін святочны стол не абыходзіцца без гэтага ласунку. За адносна кароткі час, што даўлялося пабыць у цэку, я даведдалася аб усіх відах марожанага, якое любяць у маёй сям'і. «Каштан», «Люкс», «Ваўчычка», «Эўрыка», «Фруктовы лёд». Асабліва даспадобы малым марожанае, якое

Марожанае «Крам-Бруле» вырабляюць высокакваліфікаваныя работніцы, фрызершчык Наталія ГРЫШЧАНКОВА (на перадым плане) і аператар ліній Тацяна ПАНКЛЕЕВА (на другім плане).

пер модна казаць, два ў адным. Гэта пламбір і фруктовы лёд, якія спалучаюцца ў адной порцыі марожанага.

— Вы, мабыць, ведаеце аб марожаным усё? — цікаўлюся ў начальніка фабрыкі марожанага Святлана КАЗАКЕВІЧ. Святлана Уладзіміраўна прыйшла на прадпрыемства пасля заканчэння Магілёўскага інстытута харчавання, прайшла, можна сказаць, усе прыступкі службовага росту. І вось ўжо больш як 10 гадоў яна галоўная на марожаным на фабрыцы.

— Усё ведаць пра марожанае немагчыма, — не пагаджаецца яна.

Але расказаць пра гэты прадукт яна гатовая бясконца.

— Мы выпускаем каля 100 відаў марожанага, арыентуемся ў першую чаргу на смак і попыт спажываюў. Але, што ім спадбалася, застаецца, ад некаторых відаў адмаўляемся. А вось «Каштан», мяркую, будзе заўсёды. Гэта брэнд, па якому пазнаюць нашае прадпрыемства.

Халодны ласунак прадстаўлены шматлікімі відамі: марожанае ў выглядзе эскімо, глазураванае на палачцы, у вафельным конусе на 50 грамаў, у брыкеце на вафлях, сямейнае, порцыянае на 230—250 грамаў. З апошніх распрацовак — марожанае ў цукровым вафельным ражку.

Кожны дасведчаны пакупнік, выбіраючы ў краме той ці іншы прадукт, цікавіцца перш за ўсё яго саставам. У якасці і натуральнасці прадукцыі камбіната можна быць упэўненым на 100 працэнтаў. Усё марожанае, акрамя фруктовага, вырабляецца са свежага малака, яго якасць правяраецца ў вытворчай лабараторыі камбіната. Вядома, чым карацейшы і прасцейшы спіс кампанентаў, тым карыснейшы прадукт для арганізма чалавека. На прадпрыемстве прытрымліваюцца ранейшых рэцэптаў прыгатавання марожанага, якія захаваліся яшчэ з саветскіх часоў, што ў людзей сталага ўзросту выклікае

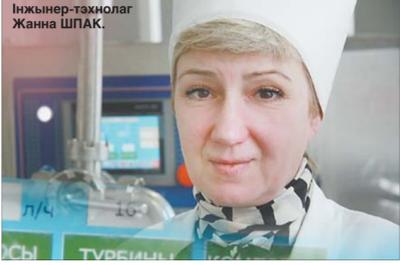

На Дошцы гонару прадстаўлены лепшыя рабочыя і інжынерна-тэхнічныя супрацоўнікі, патлумачыла намеснік дырэктара па ідэалагічнай рабоце Людміла БОРТНІК.

насталіжы, а ў моладзі і дзяцей — захвалленне. — Мы выкарыстоўваем толькі натуральныя кампаненты, усім зразумелыя і прымамыя: малака, малака згушчанае, цукар, масла сметанковае, какава-парашок, каву натуральную малатую і смажаную, арахіс, разыны, піюры з пладоў і ягад: вішня, рабіна чарнаплодная, яблыкі. Усё яны ўказаны на этыкетцы на перычлы ўважання масы, — кажа Святлана Уладзіміраўна.

Цяпер на прадпрыемстве рыхтуюцца да летняга сезона. У цэпты перыяд года спажыванне марожанага значна павялічваецца: 40 тон яго ў суткі разлітаецца, як гарачыя іражкі. На складах практычна нічога не застаецца. У першую чаргу на камбінаце імкнучыся задаволіць попыт айчынных спажываюў. Разам з тым пастаўляюць прадукцыю ў Азербайджан, Расію. Асабліва ў захвалленні нашы суседзі ад «Каштана», павялічваецца попыт на марожанае ў брыкетах на вафлях. Адпаведна, марожанае і аб'ёмы выпуску.

На прадпрыемстве ідзе мантаж і наладка ліній па вы-

Інжынер-тэхнолаг Жанна ШПАК.

пуску марожанага, якую набылі ў Італіі. Гэтая машына дазваляе выпускаць тры віды марожанага: у вафельным конусе, вафельным станчаньчы і марожанае ў цукровым ражку. На холадакамбінаце значную ўвагу надаюць мадэрнізацыі вытворчасці.

— Закупілі яшчэ адну лінію для выпуску «Эскімо». Пад мадэрнізацыямі мы разумеем не толькі абнаўленне абсталявання, але і рамонт памяшканняў, — кажа дырэктар Аляксандр РУБІНАУ.

Акрамя марожанага, на камбінаце вырабляюць вафельную прадукцыю, булчана-кандытарскія вырабы і тарты. Займаюцца вытворчасцю вады глыбокай ачысці «Снегавічок» і газаваных напояў з выкарыстаннем натуральных цукровых сірופаў і вулгелікатаў.

Прадукцыю камбіната можна пазнаць па лагатыпе — двух Снегавічак, што выканыя з выкарыстаннем фірменных колеры. Сіні сімвалізуе упэўненасць, сілу, спакое, традыцыю, а белы — чысціню і дасканаласць. Якасць прадукцыі пацвярджаецца сертыфікатамі адпаведнасці — беларускім і расійскім, а таксама пасведчаннем аб дзяржаўнай гігіенічнай рэгістрацыі.

УПЭЎНЕННЫ СТАРТ

ХОЛДЫНГ
МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП

«МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП» падвёў вынікі года

Такія структуры камерцыйных арганізацый, як холдынгі, уключаюць у сябе кіруючую і некалькі даччыных кампаній. Узбудаванне прамысловых, сельскагаспадарчых, іншых прадпрыемстваў з той мэтай, каб выпрацаваць адзіную тактыку і стратэгію развіцця, знізіць затраты і заваяваць новыя нішы на знешнім рынку — з'ява для нашай краіны не новая. Практыка такога ўзбудавання ўжо апраўдала сябе: адсутнасць унутранай канкурэнцыі дапамагае хутчэй рухацца наперад.

ЛЕПЕЙ АБ'ЯДНАЦЦА

Летам 2015 года па гэтым шляху пайшла і алкагольная галіна. Згодна з Указам Прэзідэнта ад 17.07.2015 №326 быў створаны холдынг «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП» са 100-працэнтнай доляй дзяржавы. Сюды ўвайшлі 8 прадпрыемстваў на чале з кіруючай кампаніяй ААТ «МІНСК КРЫШТАЛЬ».

Спачатку былі вырашаны ўсе арганізацыйныя пытанні — сфарміраваны органы кіравання, размеркаваны зоны адказнасці, распрацаваны лакальныя нарматыўныя прававыя акты. Акрамя таго, быў зацверджаны парадак узаемадзеяння паміж удзельнікамі холдынга і прыняцця

іншых магчымасцяў, якія дазваляць быць на роўных з сусветнымі, у тым ліку расійскімі, канкурэнтамі.

ПА ФОРМЕ І ЗМЕСЦЕ

Складаную сітуацыю, у якой апынулася алкагольная галіна Беларусі, абумовіў шэраг фактараў. Па-першае, рэзкае падзенне попыту з-за павелічэння ставак акцызу і цэн. Па-другое, канкурэнцыя паміж лікёра-гарэлачнымі прадпрыемствамі ўнутры аднаго ўласніка — дзяржавы. Нарэшце, рэзкі рост крэдытных абавязальстваў і зніжэнне эфектыўнасці вытворчасці алкаголю.

Сумеснымі намаганнямі кіраўніцтва, спецыялістаў кіруючай кампаніі пры падтрымцы адной з вядучых кансалтынгавых фірмаў Беларусі была распрацавана стратэгія развіцця холдынга на 2016—2020 гады. За доволі невялікі адрэзак часу была праведзена каласальная работа. І вынікі не прымуслі сябе чакаць.

Паводле слоў дырэктара харчовага камбіната «Вясялова» Уладзіміра ЛЕЙБУКА, уваходжанне ў холдынг істотна паўплывала на эканоміку прадпрыемства, у прыватнасці, значна зменшыліся затраты на лагістыку і рэалізацыю прадукцыі. Генеральны дырэктар ААТ «Брэсцкі лікёра-гарэлачны завод «Белалка» Аляксандр РАМАНОЎСКІ адзначае, што работа ў складзе холдынга — гэта новыя веды і навыкі работы ў звязцы «прадпрыемства — гандлёвая кампанія — кіруючая кампанія», а галоўнай задачай становіцца імкненне працаваць так, каб слава аб прадукцыі ўсяго холдынга грывела і надалей.

— Стварэнне сістэмы продажу праз гандлёвую кампанію «МІНСК КРЫШТАЛЬ ТРЭЙД» не толькі вызваліла вытворцу ад неабходнасці вырашаць пытанні рэалізацыі прадукцыі, але і дазволіла сканцэнтравана працаваць на павышэнні якасці прадукту і стварэнні новых відаў, — дадае Станіслаў Антонавіч. — Гандлёвая кампанія

дзейнасці беларускага алкагольнага холдынга, то ААТ «МІНСК КРЫШТАЛЬ» — кіруючая кампанія холдынга «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП» чарговы раз паказала летась найлепшы вынік па аб'ёмах паставак на экспарт — 6,7 млн долараў (137,4% да ўзроўню 2015 года).

ААТ «Брэсцкі лікёра-гарэлачны завод «Белалка» паставіў за мяжу прадукцыі на 4,2 млн долараў (101% да ўзроўню 2015 года) і заняў, такім чынам, другую пазіцыю ў холдынгу па экспарце.

ААТ «Клімавіцкі лікёра-гарэлачны завод» паставіў на экспарт алкагольнай прадукцыі на суму 4,1 млн долараў (115% да ўзроўню 2015 года), і гэта трэцяе месца па экспартных пастаўках.

Харчовы камбінат «Вясялова» — самае маленькае прадпрыемства ў холдынгу — забяспечыла ў 2016-м рост экспарту крухмалу амаль у 5 разоў у параўнанні з 2015-м.

Павялічыўся і тэмп адгрузак холдынга за 2016 год — 114 працэнтаў у грашовым выражэнні. Да 26 краін пашырылася і геаграфія экспарту. За апошнія паўтара года новыя рынкі збыту з'явіліся ў Кітаі, Паўднёва-Афрыканскай рэспубліцы, Новай Зеландыі, Паўднёвай Карэі, Сірыі, Венесуэле, Танзаніі, Дамінікане, асвойваюцца рынкі Перу, Калумбіі, Бразіліі. Па-ранейшаму адным з прывілейных рынкаў застаецца Расія. У Маскве было створана і актыўна працуе ТАА «МКР», на адрас якога было адгружана амаль 100 тысяч дал алкагольнай прадукцыі, што сведчыць аб уваходжанні беларускага алкаголю ў сеткавую розніцу расійскай сталіцы.

АГУЛЬНАЯ ПЕРАМОГА

Працягваецца работа і па такім важным кірунку, як выпуск імпартазамшчальнай прадукцыі пад уласнымі гандлёвымі маркамі з найлепшай французскай, малдаўскай і грузінскай сыравіны, а таксама дыстылятаў з Шатландыі, Мексікі, Кубы, што дазваляе кансалідаваць дабаўленую вартасць унутры краіны і забяспечваць эканомію валюты. Дзякуючы якаснай вытворчасці такой прадукцыі на аічных прадпрыемствах летась удалося захаваць для дзяржавы каля 18 млн долараў. Агульны аб'ём адгрузак імпартазам-

Рашэнне аб аб'яднанні буйных дзяржаўных вытворцаў алкагольнай прадукцыі было прынятае ў якасці кардынальнай меры па рэфармаванні алкагольнай галіны.

У склад створага 7 жніўня 2015 года холдынга «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП» увайшлі 8 прадпрыемстваў канцэрна «Белдзяржхарчпрам» — лідараў алкагольнай галіны дзяржаўнай формы ўласнасці:

- ААТ «МІНСК КРЫШТАЛЬ» — кіруючая кампанія холдынга «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП»;
- ААТ «Брэсцкі лікёра-гарэлачны завод «Белалка»;
- ААТ «Гомельскі лікёра-гарэлачны завод «Радамір»;
- ААТ «Віцебскі лікёра-гарэлачны завод «Прыдзвінне»;
- ААТ «Гродзенскі лікёра-гарэлачны завод»;
- ААТ «Клімавіцкі лікёра-гарэлачны завод»;
- ААТ «Мазырскі спіртагарэлачны завод»;
- ААТ «Харчовы камбінат «Вясялова».

3 канца 2015 года працуе адзіны дыстрыб'ютар прадукцыі — «МІНСК КРЫШТАЛЬ ТРЭЙД».

Адноўлены фасад будынка кіруючай кампаніі і гістарычная частка будынка.

За год запасы гатовай прадукцыі на складах скараціліся ўдвая, і яны па-ранейшаму мінімальныя, падтрымліваюцца на ўзроўні, неабходным, каб забяспечыць патрэбы гандлю ў асартыменте. Павялічаны рэнтабельнасць продажу, прыбытак ад рэалізацыі прадукцыі, вытворчасць працы па вырочцы і дабаўленай вартасці.

Вытворчасці змяніліся і па форме, і па змесце. Быў аптымізаваны асартымент прадукцыі. Калі на момант аб'яднання заводы выпускалі больш як тысячу найменшаў, то ўжо ў снежні 2015 года спіс быў скарачаны амаль удвая. Сфарміраваліся дакладныя цанавыя сегменты з арыентацыяй на спажыўца. Асартымент стаў больш рацыянальным: ніхто нікога не дублюе, прадукцыя з нізкім спажывецкім попытам перастала выпускацца. А для забеспячэння стабільнай якасці сфарміраваны адзіныя падыходы да правядзення выпрабаванняў у лабараторыях холдынга, уключаючы арганізацыю міжлабараторных зверак.

УСЕ — ЗА АДНАГО

Холдынгу ўдалося выканаць практычна ўсе прагнозныя паказчыкі сацыяльна-эканамічнага развіцця, даведзеныя на мінулы год. Большасць арганізацый не толькі не страцілі, але і прыраслі па аб'ёмах вытворчасці і рэалізацыі. Выпуск прадукцыі прымысловаці па арганізацыях холдынга склаў 120,5 працэнта, рэалізацыя гарэлкі і лікёра-гарэлачных вырабаў вырасла на 14 працэнтаў.

За 2016 год холдынг «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП» павялічыў прыбытак у 1,8 раза да аналагічнага перыяду 2015-га. Холдынг таксама выйшаў на пераканаўчыя лічбы па чыстым прыбытку, пры тым што ў 2015 годзе галіна ў цэлым была стратнай.

ААТ «МІНСК КРЫШТАЛЬ» — кіруючая кампанія холдынга «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП», першая ў краіне сярод прадпрыемстваў алкагольнай галіны, атрымала сертыфікат FSSC 22000 найноўшай міжнароднай сертыфікацыйнай сістэмы бяспекі харчовых прадуктаў. Аўдыт-сістэмы менеджменту бяспекі харчовых прадуктаў праводзіла кампанія «TUV Thüringen» (Германія). Выдадзены ёю сертыфікаты карыстаюцца даверам у Еўропе, з'яўляюцца эфектыўным сродкам маркетынгу і дакументальным пацверджаннем стабільнасці якасці, бяспекі прадукцыі і паслуг.

Аб'яднаны стэнд арганізацый холдынга падчас выставы «ПРАДЭКСПА-2017» у Маскве.

аб'яднала гандаль, укараніла адзіную цанавую палітыку, сфарміравала агульную складскую і транспартную лагістыку, што ў выніку знізіла затраты вытворцаў. Аднак для зніжэння сабекошту і аптымізацыі затрат на ўсім працягу — ад вытворчасці прадукцыі да пастаўкі яе канчатковаму спажыўцу — недастаткова толькі кампаній-дыстрыб'ютара. Мы актыўна выкарыстоўваем перадавыя тэхналогіі, паляпшаем лагістыку, укараняем новыя метады продажу і формы работы з гандлёвымі партнёрамі, распрацоўваем і выводзім на рынак новыя прадукты.

УРОКІ ГЕАГРАФІІ

Сумесная планмерная работа арганізацый холдынга паказвае першыя пераканаўчыя вынікі.

Удзельная вага холдынга ў агульных магутнасцях Беларусі па вытворчасці асноўных відаў алкагольных напояў склала 56 працэнтаў, іншымі словамі, на долю «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП» прыпадае больш за палову аб'ёму паставак лікёра-гарэлачнай прадукцыі на ўнутраны рынак. Што датычыцца знешнеэканамічнай

шчальнай прадукцыі на ўнутраны рынак вырас на 22 працэнт.

Павелічэнне прыбытковасці арганізацый холдынга немагчымае без мадэрнізацыі іх вытворчасці, выкарыстанне высокаэфектыўнага абсталявання, якое забяспечвае выпуск конкурэнтаздольнай прадукцыі і эканомію рэсурсаў. Спецыялістамі арганізацый холдынга распрацавана і зацверджана ў канцэрне «Белдзяржхарчпрам» і ў Міністэрстве эканомікі дарожная карта развіцця аб'яднання да 2020 года. Меры, якія плануецца або прымаюцца дзеля нашчаснага аб'ёму выпуску і продажу, скіраваныя як на стабільнае развіццё ўсяго холдынга, так і кожнага ўдзельніка ў прыватнасці. На цяперашні момант максімальна зацверджаны патэнцыял для далейшага ўстойлівага развіцця холдынга «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП», забяспячаны гарантыванай занятасці працуючых, іх сацыяльнай абароны, а таксама ўзмацнення ролі дзяржавы ў пытаннях абароту алкаголю.

— Мы ўпэўнена крочым наперад і задзейнічаем усе магчымасці, максімальна павышаючы эфектыўнасць усіх арганізацый, — кажа Станіслаў Іудзіс. — Не так даўно атрымалі Гран-пры конкурсу «Best vodka 2016». Нашы напоі заваявалі 10 залатых медалёў і «Залатую зорку» за ўпакоўку на міжнародным дзгустайным конкурсе «United Vodka» ў Канах. Холдынг стаў лаўрэатам прэстыжнай расійскай прэміі «Кампанія №1», быў прызнаны ў мінулым годзе лепшым наймальнікам з пункту гледжання ўмоў для персаналу ў межах конкурсу «Работадаўца года — 2016». У Маскве нам прысвоілі званне «Надзеіны пастаўшчык прадукцыі і паслуг». Акрамя таго, заваявалі 16 вышэйшых узнагарод і званне «Найлепшы прадукт» на славетнай выставе «ПРАДЭКСПА-2017», якая лічыцца галоўнай падзеяй у харчовай індустрыі краіны СНД. Усё гэта, безумоўна, вынік сумесных намаганняў усіх службаў «МІНСК КРЫШТАЛЬ ГРУП».

Сучасны гандлёва-лагістычны цэнтр холдынга ў Калядзях.

ПРАЗМЕРНАЕ УЖЫВАННЕ АЛКАГОЛЮ ШКОДЗІЦЬ ЗДАРОЎЮ

Всегда на подъеме!

Біятэхналогія на дражджах

Жывыя прадукты на карысць арганізма і для стымуляцыі ўрадлівасці

Iгар ЗАБАШАНСКИ — аўтар больш як 50 навуковых работ і амаль 20 вынаходак. Запатэнтаваная ўстаноўка для сушкі дражджэй і спосаб вытворчасці — адны з іх. Пра сваю працу дырэктар кажа: «Дражджы цікавыя тым, каму гэта падабаецца. Я ўсё жыццё ў харчовай прамысловасці і іншай працы не ведаю і ведаць не хачу. Аўтарытэтаў у гэтай справе быць не павінна. Нельга глядзець, у каго лепшыя дасягненні. Усё трэба вывучаць дадаткова, нават вядомаму пастулаты».

Карысныя ўласцівасці дражджэй вядомаму здаўна. Ужываць гэты прадукт навучыліся яшчэ ў Старажытным Егіпце: спачатку з іх дапамогай варылі піва, значна пазней сталі выпякаць хлеб. А сучаснай культурнай тэхналогіі вытворчасці выведзеных дражджэй амаль 200 гадоў. Менавіта па ёй сёння працуюць у харчовай прамысловасці, атрымліваюць прадукты, багатыя на мікраэлементы і амінакіслоты. Па хімічным і біялагічным складзе ніводзін прадукт не мае такога поўнага набору пажыўных рэчываў, карысных для людзей, як дражджы. Пра гэта добра ведаюць на сталічным дражджавым камбінаце, дзе выпускаюць хлебапакарныя, вінныя і спіртавыя дражджы.

ГЛЯДЗЕЦЬ НАПЕРАД

Сушаныя спіртавыя і вінныя дражджы — прадукт вытворчасці, якую на камбінаце арганізавалі самастойна, — паспяхова экспартуюць за межы краіны. Пры гэтым у прадпрыемства няма знешняй дэбіторскай запаванасці, бо яно працуе па папярэдняй аплаце. Асноўны рынак айчынных вытворцаў — расійскі. Найчасцей ужывальны памер фасуўкі дражджэй — 250 грамаў, аднак па жаданні заказчыка зробіць пачкі па 100 і 500 грамаў, і нават па кілаграме, у вакуумнай упакоўцы або не.

— У лічбавы пастаўкі не надта вялікія, аднак за апошнія два гады іх аб'ёмы выраслі ў разы, і мы працягваем павялічваць гэтую відавочна пазітыўную дынаміку, — адзначае Iгар Забашанскі. — Мы паспяхова трымаем у суседзях сваю нішу, хоць дражджавы рынак запойнены цалкам і канкуруюць на ім цяжка.

Невялікія партыі ў мінулым годзе пастаўляліся і ў Англію. Буйная кампанія, якая фасуе дражджавыя прадукты і прадае па ўсім свеце, раней працавала з кітайскімі пастаўшчыкамі. Аднак рытмічнасць паставак прадукту кульгала. Беларусы аказаліся бліжэйшымі і таннейшымі. У камбіната ёсць люфт бяспекі, які дазваляе прадаваць прадукт на 20% танней, чым еўрапейцам.

— Трэба не гнацца за імгненнай выгадай, а глядзець наперад, — каментуе дырэктар. — Мы ўпэўнены ў сваёй якасці і можам даць новым заказчыкам 5–10 кілаграмаў на спробу і выпрабаванні нават дарма. Падыходзіць? Працуем з вамі далей. Цяпер мы развіваем магнутнасці, каб пастаўляць на экспарт яшчэ і сушаныя хлебапакарныя дражджы.

Прадукцыя камбіната добра вядомая на харчовых прадпрыемствах і ў хатняй гаспадарцы.

— Карысныя рэчывы ў розных хімічных угнаеннях змяшчаюцца ў выглядзе іонаў, і раслінам складана і «нясмачна» спажываць іх. Можна сказаць, што ім гэта так жа агідна, як дзіцяці рыбін тлушч піць, — растлумачыў кіраўнік. — Карысныя рэчывы і мікраэлементы ў Ростаменце знаходзяцца ў комплексе і ўбудаваны ў структуру дражджэй. Такім чынам раслінам прасцей і прыемней атрымліваць ежу, якая не мае ніякіх смакавых дадаткаў. Выпрабаванні Ростаментам прайшлі ўжо больш як 40 культур. Прэпарат даследаваўся ў Акадэміі навук Беларусі, Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі ў Горках, Бранскім дзяржаўным аграрным уні-

У цэлу чыстай культуры. Аператар вырошчвання дражджэй Марына САНДРОЗДАВА — адна з тых, каму даручаны кантроль за гэтым адказным працэсам.

АЙЧЫННАЯ ЯКАСЦЬ

Выраб дражджэй — перш за ўсё біятэхналогія. Гэта жывыя арганізмы, якія спажываюць бялкі, цукры, вітаміны, мікраэлементы, яны «ведаюць», якое надвор'е за вокнамі, на іх «самаадчуванне» уплываюць геамагнітныя бурі. Хоць навукай такі ўплыў і не даказаны, спецыялісты ведаюць гэта на практыцы. Тэхналогія аднолькавая, а вынік учора і сёння можа крыху адрознівацца.

Каб атрымаць якасны прадукт, пры яго гатаванні трэба вытрымліваць тэхналагічныя параметры і забяспечваць найвышэйшую стэрэльнасць, — значыць Iгар ЗАБАШАНСКИ, дырэктар ААТ «Дражджавы камбінат». Дражджавыя грыбы, якія вырошчваюць у пажыўных глебах, можна параўнаць з пародзістым сабакам, схільным да хвароб і патрабуючым неслупынага клопату. А рознага кішталту мікробы і бактэрыі, якія хутчэй захоплываюць пажыўны асяродак, абмяжоўваючы развіццё культурных дражджэй, гэта дварнік.

Якасць дражджэй ва ўсім свеце практычна аднолькавая. Асноўныя тэхналагічныя працэсы тут поўнаасю адпрацаваны і дадаць нешта новае для паляпшэння норама хіба што фрагментарна, іншым наборам абсталявання, упэўнены на камбінаце. Тут працуюць адпаведна і савецкім ДАСТАм, калі патрабуе заказчык, і тэхнічным умовам, якія распрацавалі на прадпрыемстве і ўзгаднілі з адпаведнымі інстанцыямі. Да прадукцыі заўжды прыкладаецца тэхнічная інструкцыя, якая прадугледжвае вядзенне працэсу пэўным чынам.

Асноўная сыравіна для гатавання дражджэй — міласа — другасны прадукт перапрацоўкі беларускіх цукровых заводаў. Прабірку са штэмам дражджэй прывозіць з Санкт-Пецярбурга. За тыдзень з 1 грама гэтага рэчыва можна атрымаць 50 тон дражджэй.

АД РАМОНКАЎ ДА ЕЛАК

Дражджы з'яўляюцца асновай для яшчэ аднаго прадукту, які выпускае камбінат. Гэта экалагічны, бяспечны і натуральны біярэгулятар і стымулятар жыццядзейнасці раслін «Ростамент». За некалькі гадоў ён зававаў прыхільнасць агароднікаў і садаводаў Беларусі і суседніх краін. Прэпаратом можна апрацоўваць літаральна ўсё, што расце на участку: ад алпчынскай рамонак і руж да яблыні і елак. Гэта ідэальная альтэрнатыва хімічным угнаенням і гною.

У сучасным горадзе ліфт, як і святло, ацяпленне, электраэнергія, — неадменны атрибут камфорту, зручнасці. Мы настолькі прывыклі да гэтага сродку перамяшчэння, што, калі ён не працуе з тэхнічных прычын, для нас гэта сапраўды стрэс. Маладая маці не можа зацягнуць калыска з малым на верхняй паверхі, а людзі сталага ўзросту не рызыкуюць нават выйсці ў магазін. Гэта і зразумела, падняцца назад у сваю кватэру — не хопіць сіл і здароўя. Іншая справа, спыніліся тралейбусы — можна перасесці на аўтобус, метро. Ліфту альтэрнатывы няма, акрамя «сваіх дваіх». У інтэрнэце давясло знайсці цікавую статыстыку: на працягу года дзверы толькі аднаго ліфта адкрываюцца і закрываюцца 68 тысяч разоў, ён здзяйсняе тысячу паездак і знаходзіцца ў руху 1278 гадзін. За гэты час пераходзіць адлегласць у 10 тысяч кіламетраў і перавозіць 9 тысяч тон грузаў і пасажыраў. Такія празмерныя напружкі на абсталяванне патрабуюць пастаяннага тэхнічнага абслугоўвання. Ды мала хто здагадваецца, што за гэтым стаіць напружаная праца многіх майстроў, спецыялістаў, якія кантралююць стан механізмаў і ў любы час дня і ночы гатовы выехаць, каб ліквідаваць непаладку.

Дырэктар прадпрыемства Віктар БІРУК.

— Асноўны профіль нашага прадпрыемства — мантаж, рамонт і тэхнічнае абслугоўванне ліфтаў, бытавых электраліфтаў, а таксама сістэм супрацьдымнай аховы і сігналізацыі ў шматпавярховых дамах, — расказвае генеральны дырэктар адрытэга акцыянернага таварыства «Белліфт» Віктар БІРУК. — На сённяшні дзень у нас на абслугоўванні каля 9 тыс. ліфтаў, 45 тысяч бытавых пліт, больш за тысячу сістэм супрацьдымнай аховы. Вытворчая база размешчана па Веліскаўскаму завулку, 5. Тут праводзіцца рамонт і выпускаюцца запасныя часткі для рамонтна-тэхнічнага абслугоўвання ліфтаў, а таксама сістэмы дыспетчарскага кантролю за іх работай. Мы выкарыстоўваем абсталяванне як для асабистых патрэб, так і пастаўляем яго многім іншым прадпрыемствам краіны. У нас ёсць праектнае бюро, адпаведная лабараторыя, якая мае акрэдытацыю на абследаванне, тэхнічную дыягностыку ліфтаў. Можам

распрацаваць праектна-каштарную дакументацыю, выканаць мантаж ліфта, пасля чаго прыняць яго на поўнае тэхнічнае абслугоўванне. Прадпрыемства абслугоўвае, дарэчы, ліфты не толькі айчынных, але і замежных вытворцаў. Інакш кажучы, усё, што ёсць у заказчыка. А словы заказчыка — закон: хто плаціць, той і музыку заказвае. Каб быць на ўзроўні, не страціць навыкі, зразумела, на

ААТ «Белліфт» 1 красавіка адзначыць 50-гадовы юбілей. Адлік сваёй гісторыі прадпрыемства пачало ў 1967-м. Менавіта тады запрацаваў Магілёўскі ліфтабудаўнічы завод. І пачалося масавае ўзвядзенне 9-павярховых дамоў.

У зале дыспетчарскай службы.

трымліваюць у таварыстве сувязі з каледжам электронікі, ліцэем №7. Гэта можна сказаць, кузня кадраў для прадпрыемства. У акцыянерным таварыстве выкарыстоўваюць такія магчымасці, як перападрыхтоўка кадрую, непасрэдна на рабочым месцы.

Сапраўды, лозунг «кадры вырашаюць усё» не састарэў да нашага часу. Толькі адкаваны, высокакваліфікаваны персанал можа ўдасканальваць вытворчасць, ствараць новы прадукт, аказаць якасныя паслугі, а значыць, канкуруюць на сучасным рынку.

— Мы атрымліваем заказы на правядзенне тэхнічнага абслугоўвання ліфтаў на конкурснай аснове. Каб перамагчы ў гэтых конкурсах, павінны пастаянна ўдасканальвацца, у першую чаргу працаваць над зніжэннем выдаткаў, паколькі для спажыўца асноўны крытэрыі — аператыўны кошт паслугі і яе якасць. Сёння ў конкурсе, дзе «разыгрываюцца» невялікія аб'ёмы работ, як, напрыклад, мантаж адзінкавага ліфта, у працэдур у дзелы ліфтавага абсталявання, на якіх можна адпрацоўваць усе практычныя навыкі па яго рамонтна-тэхнічнаму абслугоўванню. Пад-

зацыйна-тэхнічных мерапрыемстваў па зніжэнні выдаткаў. Напрыклад, цяпер у «Белліфце» актыўна працуюць над узбудаваннем дыспетчарскай сістэмы. На працягу многіх гадоў склаўся сістэма дыспетчарскага кантролю за работай ліфтаў, якая разгрупавана па ўсім горадзе. У таварыстве распрацавалі і наладзілі выпуск новага абсталявання «СКИО-Белліфт» — гэтая сістэма кантролю дала магчымасць узбудзіць дыспетчарскія пункты, пераводзіць дыспетчарскі кантроль з мікрараёнаў у цэнтральную службу. Прычым раней гэта было праблематычна, паколькі неабходна было пракласці кабелі. Новае распрацоўкі выкарыстоўваюць сучасныя тэхналогіі і навучныя тэлефонныя сеткі.

Каб правесці ліфт на новы спосаб сувязі, дастаткова ў машынным памяшканні ўстанавіць і падключыць невялікі блок сістэмы «СКИО». Адзін дыспетчар мае магчымасць назіраць за работай да 2000 ліфтаў, на экран манітора выводзіцца інфармацыя аб усіх параметрах работы ліфта: паверх, на якім знаходзіцца кабіна ліфта; ці ёсць у кабіне пасажыры; у якім напрамку рухаецца ліфт. Пры неабходнасці можна пагаварыць з пасажырамі. Пры пагонцы ліфта дыспетчар атрымлівае інфармацыю аб яе характары і прычыне ўзнікнення. Машыннае памяшканне ліфта знаходзіцца пад кругласутачнай аховай, пры несанкцыянаваным адкрыцці дзвярэй машынага памяшкання дыспетчар атрымлівае сігнал і своечасова паведамляе аб гэтым у адпаведныя службы. Адным часам былі вельмі распаўсюджаны крадзжыя шпіль турмаза, якія змяшчаюць каляровыя металы. А цяпер, калі ёсць магчымасць дыстанцыйнага кантролю, можна аператыўна рэагаваць на такія выпадкі, своечасова выклікаць міліцыю, якая папярэджвае парушэнне.

Дадаткам, работа ў «Белліфце» ажыццяўляецца ў кругласутачным рэжыме, асабліва гэта датычыць дыспетчарскай службы, што прымаюць заяўкі па горадзе, і дзяжурнага персаналу, які за імі замацоўваецца, — аварыйнай службы. Служба ўкамплектавана дастатковай колькасцю аўтамабіляў з абучанымі аператарамі, аснашчана інжынерным абсталяваннем для аператыўнага выканання заявак. Віктар Васілевіч, вы праводзіце яшчэ аздаўнальныя выпрабаванні. Ну, нібы ў космасе...

— Лабараторыя аздаўнальных выпрабаванняў неабходна для абслугоўвання сістэм супрацьдымнай засяргі. Па рэгламенце пасля рамонтных работ трэба раз на год правяраць, ці забяспечвае гэтая сістэма праектныя парамэтры па выдаленні пэўнага аб'ёму ветра з шахты ліфта. Акрамя таго, у нас ёсць яшчэ лабараторыя электрафізічных вымярэнняў, тэхнічнай дыягностыкі

запрацаваў Магілёўскі ліфтабудаўнічы завод. І пачалося масавае ўзвядзенне 9-павярховых дамоў. Да гэтага ў рэспубліцы не было паўнаватарскага ліфтавай гаспадаркі, паколькі пераважала малапавярховая забудова і так

Спраўды, лозунг «кадры вырашаюць усё» не састарэў да нашага часу. Толькі адкаваны, высокакваліфікаваны персанал можа ўдасканальваць вытворчасць, ствараць новы прадукт, аказаць якасныя паслугі, а значыць, канкуруюць на сучасным рынку.

і экспертызы ліфтаў. Словам, маем усё неабходнае акрэдытацыі і выконваем усё комплекс работ па абслугоўванні абсталявання. Год таму адкрылі новую лабараторыю па выпрабаванні электраінструменту, сродкаў засяргі.

Начальнік лабараторыі Аляксандр МІХНО і інжынер Павел РАЛО правяраюць ізаляцыйныя якасці сродкаў індывідуальнай аховы.

звання «хрушчоўкі». З пачаткам пераёму ў будаўнічай галіне было створана прадпрыемства па абслугоўванні ліфтаў «Рамліфтналадка», які аб'яднаў усё гаспадарчыя разліковыя ўчасткі. Праз 10 гадоў на яго базе узнік трэст «Белліфтрамантаж», які аб'яднаў усё гаспадарчыя структуры рэспублікі, якім быў нададзены статус уаўраўняння. Пасля трэст неаднойчы пераймяноўваўся ў сувязі са зменай функцый: у склад яго ўключылі цэплагэнергетыку. Вытворчае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Белліфт» створана загадам Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі Беларусі ад 22 снежня 2000 года ў выніку зліцця рэспубліканскага вытворчага аб'яднання «Белліфт» і арэнднага прадпрыемства «Ліфтрамонт».

У 2008 годзе пачалося акцыянаванне. У абласцях стварылі самастойныя акцыянерныя таварыствы. На той перыяд у Мінску ўзнікла 5 такіх суб'ектаў гаспадарання. Потым практыка пака-

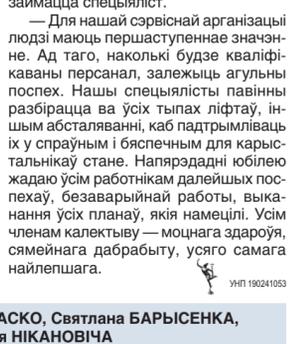
зала, што дробныя прадпрыемствы не могуць выжыць на рынку, дэманструюць незадавальняльныя паказчыкі. Паступова яны ўліліся ў «Белліфт». Цяпер таварыства абслугоўвае ліфты ў Ленінскім, Партызанскім, Першамайскім, Савецкім, Цэнтральным, Заводскім, Фрунзенскім раёнах Мінска і ў Мінскай вобласці. Віктар Бірук ужо 12 гадоў узначальвае калектыв у 1050 чалавек. Апошнія змены адбываліся на яго вачах і пры яго непасрэдным удзеле. Прадпрыемства дэманструе добрыя паказчыкі фінансава-эканамічнай дзейнасці, працуе з прыбыткам. Акрамя таго, непазвальна змяніўся вонкавы выгляд будынка, праведзены цэплавая рэабілітацыя, рамонт вытоўга і вытворчых памяшканняў, прыведзены ў належны стан вытворчых карпусы. У штаце акцыянернага таварыства ёсць прафесійнальны архітэктар, які распрацоўвае дызайн аздаўлення. Таму і атрымаліся вось такія з густам аформленыя памяшканні, у светлых колерах, якія адпавядаюць добрай настрою, супакойваюць, а значыць, і прадукцыйнасць працы павышаецца. Віктар Васілевіч лічыць, што кожнай справы павінны займацца спецыялісты.

— Гэтыя дзелычныя макеты ліфтаў мы выкарыстоўваем для навучання рамонтнікаў; — растлумачыў інжынер Сяргей СУШКО.

Віктар БІРУК — вопытны наладчык, ветэран вытворчасці.

— Дзякуючы гэтай арганізацыі людзі маюць першапачатковае значэнне. Ад таго, колькі будзе кваліфікаваны персанал, залежыць агульны поспех. Нашы спецыялісты павінны разбірацца ва ўсё тыпах ліфтаў, іншым абсталяванні, каб падтрымліваць іх у спраўным і бяспечным для карыстальнікаў стане. Напрыклад, юбілею жадаю ўсім работнікам далейшых поспехаў, безаварыйнай работы, выканання ўсіх планаў, якія намечалі. Усім членам калектыву — моцнага здароўя, сямейнага дабрабыту, усяго самага найлепшага.

Матэрыялы выпуску падрыхтавалі Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ, Дар'я КАСКО, Святлана БАРЫСЕНКА, Алена ДАЎЖАНОК. Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА, Сяргея НІКАНОВІЧА

ВЯСНА ПАЧЫНАЕЦЦА НА «МЛЫНЕ»

Фота: Аляксандр КЛЕЦЬКА

Зэдлікі Канстанцін Пацілкі штогод разлітаюцца на «Млыне», як гарачыя піражкі. Гэтым разам рамеснік з Залатога Пога (вёска ў Веткаўскім раёне, дзе Косця жыў са сваёй сям'ёй) прывёз яшчэ і інтэр'ерныя дошчачкі з чырвонымі ўзорамі свайго сёбра. «Фатограф «Звязды» (мае на ўвазе Анатоль Клецька, — Заўв., аўт.), калі ўбачыў іх, параўнаў выкарыстоўваць веткаўскіх дэзартных арнамент і пры выбаце здзіўляў, — кажа рамеснік. — Я ўжо загарэўся гэтай ідэяй. Хачу скапіяваць узоры з бабуліных рэчак».

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
— **А чаму вы пачалі выразаць анёлкаў?**

— У Віцебску на «Славянскім базары» быў конкурс разьбяроў. Я таксама ў ім удзельнічаў. Нейкая бабулька падыхла і кажа: «Ой, сынку, некаторы дзед мне рабіў сяркавай анёлка. Вось бы ты мне такога вычасаў!..» Ну, я ўзяў палена і паспрабаваў... Тая, калі ўбачыла, што атрымалася, нават расчупілася: «Божацікі, як быццам у дзяцінства вярнулася». Я ўспрыняў гэта як знак. І дагэтуль выразаю анёлкаў.

Прыгледзячы на кожным анёлку — арнамент. Аздобленыя імі і лыжкі, і кудэрчкі самабытнага майстра. На многіх вырабах беларускамоўныя надпісы: «Камароў адганяю, адну цябе, мілую, кахаю», «Толькі з песняй цябе параўнаю», «Дай мне руку і пойдзем ціха за крокам крок». На развітанне спадар Чыквін падарыў мне неймаверна прыгожую лапатку для ежы з надпісам «Смачнычка». Я на «Млыне» таксама сустрэла шмат знаёмых. У тым ліку і калыжанку — Вераніку Пуставіт з маці.

— Зірні, што мне матуля падарыла на 8 Сакавіка, — усміхаецца ішчасліва Вераніка і дастае з пакунка вытанчаны пінжак з вайны, аздобленыя кветкамі. Якраз пад сумачку, што набылі на мінулым «Млыне».

Нягледзячы на кошт арэнды (прыблізна 100 рублёў за квадратны метр), з кожным годам колькасць рамеснікаў, што выстаўляюць свае вырабы на кірмашы, павялічваецца. Прынамсі, сёлета іх было каля 700 з усёй Беларусі і з суседніх Украіны і Расіі. Некаторыя, каб скаманіць, выкупляюць двухметровыя павільён удаіх, а часам і ўтраіх. А вось пакупнікоў, заўважыла, гэтым разам было значна менш, чым перад Новым годам. Пацвердзілі маё назіранне і рамеснікі: многім нават не ўдалося кампенсавача арэнду.

— Любі кірмаш — гэта латарэя, — кажа Сяргей Рак, які прыехаў на «Млын» з Целяхану ў Івацэвіцкага раёна. — Ніколі не ведаеш, як пойдзе. Летась шмат прадалі драўляных дачкаў, чарпаку да лыжак. А на гэтым «Млыне» практычна ўсё свае вырабы

для кухні павязу назад. Выратавала толькі тое, што наядуна новы кірунак адкрыў: па-чаў рабіць дзіцячыя машыныкі з дрэва. Яны каштуюць не танна: ад 45 рублёў. Прадаў 4 штукі. Дзякуючы ім не толькі арэнду адбіў, але і трошкі зарабіў.

— Месца дарагавата каштуе для рамеснікаў, — кажа Уладзімір Чыквін. — Яшчэ тым, хто мясцовы, мо і нічога. Такім жа, як я, прыезджым, трэба заплаціць і за дарогу, і за начлег. Добра ў мяне дачка ў Мінску жыве, дык ёсць дзе пераначаваць. Калі б не было тут знаёмых, нават і не паехаў бы.

Хвалюе рамеснікаў і будучыня кірмашу. — Дзе будзе праходзіць наступны «Млын»? — кажа рамеснік Руслан Шыхаў, што вырабляе этнічныя ўпрыгажэнні з металу. — Шкада, што выставачны цэнтр «Бел-экспа» ідзе пад знос... Тут цудоўнае месца, у цэнтры горада, людзі ведаюць...

— Пасля зносу будынка «Млын» нікуды не знікне, — супакоівае куратар выставкі Таццяна АНТОНЧЫК. — Галоўнае, каб рамеснікі працягвалі ствараць. А мы паклапоцімся пра годнае памяшканне для продажу.

...І пакінула «Млын» не з пустымі рукамі. Набыла шпінет (чайнік — перкусійны музычны інструмент, які нагадвае гук звоначку) з чароту. Яго зрабіў рамеснік з Палесся. «Я майструю з чароту жалейкі і флейты», — кажа Сяргей Хацкевіч. — Чайнік нарадзіўся выпадкова. Калі нарыхтоўваў сыравіну, быў моцны вецер, і такі неймаверна прыгожы гук атрымліваўся. Тады мне і прыйшла ідэя зрабіць аналаг металічнага інструмента. Ён не толькі гучыць неймаверна, але і будзе цудоўным ўпрыгажэннем інтэр'ера». У якасці бонусу я атрымала ад пацэўскага пакуначка са скрыпнем, які ён сабраў і ферментавалі ўласнымі рукамі. Так што ў мяне вясна пачалася з глытка надзьвінай карыснай гарбаты пад музыку чароту. А вось лапаткай, падаранай спадаром Чыквіным, карыстацца нават шкада. Такая яна прыгожынка. Пакуль любуюся.

Надзея ДРЫНДРОЖЫК.
nadzieja@zviazda.by

Больш здымкаў глядзіце на сайце www.zviazda.by.

■ Надвор'е

З ДАЖДЖОМ І... МОКРЫМ СНЕГАМ

На гэтым тыдні атмасферныя фронтанты і цёплыя паветраныя масы, якія паступаюць з боку паўднёвага захаду Еўропы, прыносяць на тэрыторыю краіны няўстойлівае вясновае надвор'е, паведамляе намеснік начальніка службы метэаралагічных прагнозаў Рэспубліканскага цэнтра па гідрометэаралогіі, кантролі радыёактыўнага забруджвання і маніторынгу навакольнага асяроддзя Мінпрыроды Святлана РЫБАКОВА.

Тэмпература паветра ў гэтыя дні будзе адпавядаць сярэднеклімату фону апошніх дзён сакавіка — пачатку красавіка. У сеараду на большай частцы тэрыторыі Беларусі пройдуць кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ўна-

чы — 1—7 цяпла, удзень — плюс 5—12 градусаў. Кароткачасовыя дажджы прагназуюцца ўначы на чацвер у цэнтральных і ўсходніх раёнах, а ўдзень — па захадзе і ўсходзе краіны. Уначы ад мінус 1 да плюс 5 градусаў, удзень — 3—9 цяпла.

Прагназуюцца, што ў пятніцу да нас завятае чарговая сістэма атмасферных фронтанты, якая прынесе на большую частку тэрыторыі кароткачасовыя апады. Гэтым разам не толькі дождж, але і мокры снег. Крыху пахаладае. Магчымы парывысты вецер. Тэмпература паветра ўначы складзе ад мінус 2 градусаў да 4 цяпла, удзень будзе ад плюс 1 да плюс 8 градусаў.

Паводле папярэдняга прагнозаў айчынных спецыялістаў, у суботу папоўнае краіны пройдуць невялікія кароткачасовыя апады. Тэмпература паветра ўначы складзе ад мінус

3 да плюс 3 градусаў. Удзень будзе 4—10 цяпла, а па паўднёвым захадзе — да плюс 12 градусаў.

Увага!
Сіноптыкі адзначаюць, што цяпер адбываецца паступовы крыглом на рэках, а найбольш інтэнсіўны ён назіраецца на рэках паўднёвай часткі краіны. На большасці рэк Беларусі ўсё яшчэ захоўваецца ледастаў, але ў ледзяным покрыве павялічыліся палонкі і закраніны. Спецыялісты папярэджаюць, што, нягледзячы на сучаснае ледзяное покрыва, выходзіць на лёд небяспечна, бо структура лёду мяняецца, месцамі ён пачынае адзначацца вада на лёдзе.

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@zviazda.by

■ Бізнес-клімат

Падатковыя праверкі — за апошнія пяць гадоў?

Міністэрства па падатках і зборах выносіць на грамадскае абмеркаванне праект указа «Аб асобных пытаннях правядзення праверак і падаткаабкладання юрыдычных і фізічных асоб», паведамляе прэс-служба.

Праектам указа прапануецца вызначыць правяральны перыяд падатковага заканадаўства ў межах пяці календарных гадоў, якія папярэднічалі году, у якім ва ўстаноўлены парадку прынята рашэнне аб прызначэнні праверкі, і за мінулы перыяд бягучага календарнага года. Пры гэтым выключэннем стануць перыяды, за якія плацельшчыкам унесены змены ці дапаўненні ў падатковую дэкларацыю (разлік) па падатку на прыбытак, згодна з якой павялічваецца (узнікае) сума атрыманай страты, а таксама за перыяд, за які прадстаўлена падатковая дэкларацыя па падатку на дабаўленую вартасць са зменамі або дапаўненнямі, згодна з якой павялічваецца сума падатковых вылікаў у параўнанні з раней прадстаўленай падатковай дэкларацыяй па ПДВ.

Акрамя таго, прапануецца, каб такі тэрмін не распаўсюджваўся на кантроль у сферы дэкларавання фізічнымі асобамі даходаў і маёмасці, паколькі дзеючым заканадаўствам прадугледжваецца кантроль за адпаведнасцю даходаў і выдаткаў за дзесяць календарных гадоў. Таксама мяркуюцца, што налічэнне фізічнай асобе падатку на нерухомасць, зямельнага падатку, збору на фінансаванне дзяржаўных расходаў, абавязак падліку якіх ускладнены на падатковыя органы, будзе праводзіцца не больш чым за тры календарныя гады. Заўвагі і прапановы па праекце указа можна накіроўваць у МПЗ да 3 сакавіка.

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@zviazda.by

Гандлёвая інспекцыя пераходзіць у рэжым маніторынгу

20 лютага калегій Міністэрства антэманопольнага рэгулявання і гандлю было прынята рашэнне аб прыпыненні з 27 лютага праверак гандлёвай інспекцыяй міністэрства і вызначэнні парадку правядзення маніторынгу.

Гэты парадак будзе дзейнічаць да дня ўступлення ў сілу змяненняў у заканадаўстве, якія рэгламентуюць парадок правядзення кантрольнай і нагляднай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь. «Адначасова нагадаем, што, у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам, прынятае рашэнне не распаўсюджваецца на правядзенне праверак: па даручэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Прэзідэнта Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, па даручэнні органаў крымінальнага пераследу па завядзенай крымінальнай справе, кіраўнікоў (іх намеснікаў) гэтых органаў па матэрыялах, што знаходзяцца ў іх у вытворчасці; юрыдычнай асобы, індывідуальнага прадпрыемства па яго заяве; пры наяўнасці дакладных звестак аб адміністрацыйным правапарушэнні па даручэнні міністра (асобы, якая выконвае яго абавязкі), паведамляе прэс-служба Міністэрства антэманопольнага рэгулявання і гандлю.

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@zviazda.by

■ Ёсць пытанне

ЯК АДПУДЗІЦЬ ТУРЫСТА?

НЯКАСНЫ СЭРВІС ШКОДЗІЦЬ ІМІДЖУ КРАІНЫ

Аб прыгожых мясцінах Беларусі нямаю гавораць і пішуць. Як і пра гасціннасць нашага народа. Але, як той казаў, кропля смуроду псуе гарнец мёду. І кропляй гэтай становіцца турыстычны сэрвіс, узровень якога часам абуряе нават суайчынікі. «Пра гэта звычайна стараюся не гаварыць, каб не пухаць кліенты», — кажа Алеся, супрацоўніца адной з мінскіх турфірмаў. — Але за пяць гадоў працы ўжо накіпела. Бо сваю незадаволенасць турысты выліваюць на нас, экскурсаводаў». Па зразумелых прычынах дзючына не называе сваёго прозвішча. Аднак вярта прыслухацца да заўваг прафесіянала, які непасрэдна працуе з турыстамі — беларускімі і замежнымі,

Няма сэрвісу — няма праблемы?

Каб абмярковаць праблему сэрвісу, трэба, каб сэрвіс быў. Але на многіх турыстычных маршрутах ён у зародкавым стане. Найбольш балючае пытанне для экскурсаводаў і іх «падапечных» — грамадскія туалеты. «На самых «раскатавых» напрамках накітавалі Ду-дутака або Нясыяка праблема сак-так вырашана, — расказвае Алеся. — На аажуленых трасах ёсць аўтазапраўкі з прыбыральнямі.

А калі кіруецца, скажам, у бок Браслава, то спыніцца даводзіцца... проста ў лесе. Улетку там камары, кляшчы, а ўзімку — холад. Паўстае пытанне нават не эстэтыкі, а здароўя. Ёсць, праўда, прыбыральня на запраўцы пад Паставамі, але да яе яшчэ дацягнецца трэба». Наяўнасць прыбыральня ішчэ не гарантуе камфорт. Затое каларыт і аўтантыкі можна хапіць цераз край. Бо тэхналагічна туалеты не заўсёды адрозніваюцца ад вясковых «шпакуноўкаў». «Канструкцыі тыпу «дзірка ў падлозе» сустракаюцца побач з многімі архітэктурнымі слава-тацыямі, — кажа экскурсавод. — Стаіць прыгажэнны касцёл, а ка-

ля яго — «будачка». Да касцёла ў нас прэтэнзій няма: ён не мае прыбытку ад турыстаў. А вось мясцовыя ўлады маглі б і парупіцца пра сэрвіс». Зрэшты, не будзем надта ганьбіць рэгіёны. Бо культурны шок можа напаткаць турыста і ў сталіцы. «Ёсць у Мінску прыгожы і паважаны рэстаран. Але ў тутэйшай прыбыральні толькі два «пасадачныя» месцы — мужчынскае і жаночае. А мы прывялі туды групу з 40 чалавек, 30 з каторых — жанчыны. Узнікла чарга. Многія пасля наведвання прыбыральні проста страцілі апетыт. Бо ад «водару» вочы рэзала. А вясочасова наведваць парадак адміністрацыя не парупілася».

«Лыжкі крадуць, кубкі б'юць»

Зрэшты, у Мінску кафе і рэстараны — як друку ў лесе. У невялікіх жа гарадах і яшчэ трэба пашукаць. «Былі мы з сябрамі ў Дзятлаве, — успамінае Алеся. — Там знайшлі чатыры падтрыёныя ўстановы. Адна адчынілася толькі ўвечары, у другой быў рамонт, у трэцяй адзначалі юбілей, у чацвёртай — паміні... Яшчэ «весьляе» мы з'ездзілі ў Крычаў. Там недалёка ад палатка знайшлі два кафе. І зноў адно

зачынена, а ў другім нас не абслужылі, бо ладзілі банкет. Хосне маглі б вылучыць закуток, каб пакарміць галодных турыстаў». Абсурдна атрымліваецца сітуацыя: хочам зарабіць, а калі людзі прыходзяць з грашыма — нос адварочваем. І гэта ў прыватнай установе, нібыта зацікаўленай у любой капейчыне.

Ні праехаць, ні праісці

Але першае месца ў асабістым антырэйтінгу нашага экскурсавода займае буфет аднаго з вядомых сталічных тэатраў. «Да мастацкага боку няма прэтэнзій — найвышэйшы ўзровень. Але буфет — нешта немагчымае. Прыходзіш на абшчак, у вясчэрнім строі (бо тэатр!), а табе падаюць эспрэса ў пластыкавым кубачку, што плавіцца ў руках. І парожнае на пластыкавай аднарознавай талерцы. А туды ж столькі замежнай ходзіць... Сорам і ганьба! Пытаюся ў адміністрацыя, дзе ж людскі посуд? На што мне адказваюць: «Не даём, бо лыжкі крадуць, а кубкі б'юць!»

А цяпер уявіце сабе падобны пасаж з вуснаў супрацоўнікаў «Камедзі Франсэз» або Карнэлі-хі-хола. Не ўяўляецца, праўда? Чаму ж культурнае ўстанова ў беларускай сталіцы дазваляе сабе падобнае стаўленне да наведвальнікаў? Наўжо пара разбітых кубкаў даражэй за іміж краіны? Напэўна, вярта кіраўніцтва тэатра браць прыклад з бразскага чыгуначнага вакзала. Там чамусьці посуд падаюць нар-

маальны, з фірменным лагатыпам «Беларускай чыгункі». І не бяляца, што пабецца.

Госці з былога СССР звычайна ўражаны якасцю і дагледжанасцю нашых трас. «У нас нават на другасных дарогах высякаюць кустоўе паабалал і прыбываюць узбочыны. Але ж да многіх турыстычных аб'ектаў няма ні нармальнах пад'ездаў, ні пляцовак, на якія можна выйсці. Ніколі не забуду падарожжа пад Новалукомль да маляўнічых руін барачнай царквы. Спачатку мы 3 кіламетры трэсліся па жудаснай гравійцы. Пасля метраў 500 ішлі па калена ў гразі, бо ліў дождж. Не жоны турыст пагодзіцца на такое выпрабаванне».

Калі ў рэгіёнах бяда з пад'язнымі шляхамі, то ў вялікіх гарадах — з паркоўкамі для турыстычных аўтобусаў. «На плошчы Свабоды ў Мінску паркоўка закрытая, — кажа Алеся, — на суседняй Кастрычніцкай таксама не надта прыпаркуешся. А высаджваць людзей за тры кіламетры, каб пешшу ісці да ратушы, — што гэта за сэрвіс?» У якасці стаючага прыкладу супрацоўніца турфірмы адзначае Віцебск, дзе ў цэнтры можна знайсці паркоўку для аўтобуса. А вось не менш прывабны для турыстаў Гродна з гэтым мае праблемы. «У цэнтры горада ёсць адна стаянка — каля сінагогі. А на Савецкай плошчы мы вымушаны ісці на парашэнне і становіцца пад знакам».

Комфорт турыстаў ці выкананне правілаў дарожнага руху? Такая дылема востра стаіць пе-

рад экскурсаводамі. «Выпраўляючыся ў падарожжа аўтобусам, мы збіраем пасажыраў на паркоўцы ў цэнтры Мінска. А калі вяртаемся позна ўначы, многія хочучы выйсці каля метра. Але ПДР не дазваляюць нярэісавым аўтобусам спынацца каля станцыі. І кіроўца, ідучы насустрач турыстам, рызчыць атрымаць влікі штраф за аднакаў у талоне. У выніку ў кліентаў узнікаюць прэтэнзій». Праблему, напэўна, можна вырашыць, калі заканадаўца дазволіць спынацца ў такіх месцах турыстычнаму транспарту. Яго не так багата, каб істотна перашкодіць дарожнаму руху. А вось тут трэба выходзіць ужо на заканадаўчы ўзровень...

Мы наўмысна не называем антыгерояў нашага артыкула. Але спадзімся, што яны пазнаюць сябе. І зразумеюць, нарэшце, што пад ляхачы камень вада не бяжыць. І што за сэрвіс на ўзроўні познага неаліту захоха плаціць толькі заўзяты экстрэмал. У той жа час трэба зразумець: праблема не ў асобных недахопах. Тут патрэбны комплексныя падыходы. Каб і дарожная інфраструктура, і музеі, і грамадскае харчаванне працавалі як адна сістэма. А для гэтага неабходна не толькі наладзіць работу на месцах, але і перагледзець асобныя нормы і правілы. Але самае галоўнае — пазбавіцца ад млявасці і аб'яквасці. Калі, канешне, мы спраўды хочам зарабіць грошы на турызме, а не проста гаварыць аб гэтым.

Валянцін БОЙКА. boika@zviazda.by

БЕЛАРУСКИ НАРОДНИ БАНК
BELARUSKY NARODNY BANK

Уважаемые акционеры
Открытого акционерного общества
«Белорусский народный банк»

30 марта 2017 года в 10.00 состоится очередное Общее собрание акционеров ОАО «БНБ-Банк»

Повестка для Собрания:

- Об отчете руководителя об итогах деятельности Банка в 2016 году.
- О рассмотрении заключения Ревизионной комиссии по результатам проверки деятельности Банка за 2016 год.
- О рассмотрении аудиторского заключения подготовленного по результатам ежегодного аудита Банка.
- Об утверждении годового отчета, бухгалтерского баланса, отчета о прибылях и убытках Банка за 2016 год.
- О распределении прибыли Банка за 2016 год.
- О дивидендах за 2016 год.
- Об избрании членов Совета директоров Банка.
- Об избрании членов Ревизионной комиссии Банка.
- Об определении размера вознаграждения членам Совета директоров и ревизионной комиссии за исполнение ими своих обязанностей.
- О внесении изменений и дополнений в Устав Банка.
- Об утверждении Положения о Совете директоров ОАО «БНБ-Банк».

Очередное Общее собрание акционеров состоится в конференц-зале гостиницы Renaissance Minsk по адресу: г. Минск, пр-т Дзержинского, 1е.

Дата формирования реестра владельцев акций ОАО «БНБ-Банк» для составления списка лиц, имеющих право на участие в Собрании, — 15 марта 2017 года.

Регистрация лиц, имеющих право на участие в Собрании, будет производиться с 9.00 до 10.00 по месту проведения Собрания при предъявлении ими документов, удостоверяющих личность (представителями акционеров — также документов, подтверждающих полномочия на участие в Собрании).

С информацией, относящейся к вопросам, включенным в повестку дня, можно ознакомиться по адресу: г. Минск, пр. Независимости, 87А с 9 марта 2017 года в рабочие дни с 9.00 до 17.00, перерыв с 12.30 до 13.15.

Телефоны для справок: +375 17 309 7 309, +375 33 309 7 309.

bnb.by
Открытое акционерное общество «Белорусский народный банк»
Лицензия на осуществление банковской деятельности, выданная Национальным банком Республики Беларусь № 10 от 07 июня 2013 г. УНП 100513485.

29 марта 2017 года в 15.00 состоится очередное общее собрание акционеров **ОАО «НеоТрейдЗапад»** по адресу: г. Гродно, ул. Гаспадарчая, 8, тел. 431517

ПОВЕСТКА ДНЯ:

- Итоги финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2016 год и основные направления деятельности Общества в 2017 году.
- Отчет наблюдательного совета Общества.
- Утверждение годового бухгалтерского баланса, отчетов о прибылях и убытках Общества за 2016 год.
- О выплате дивидендов и утверждение распределения прибыли и убытков Общества за 2016 год.
- Утверждение основных направлений использования прибыли в 2016-м и в первом квартале 2017 года.
- Избрание членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии Общества.
- О материальном вознаграждении членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии Общества.
- О сделках Общества.

Дата составления списка владельцев ценных бумаг для регистрации участников собрания — 18.03.2016 г.

УНП 50167057

ОБЪЯВЛЕНИЕ
ОАО «Минскоблхлебпродукт» извещает, что **31 марта 2017 года** состоится очередное отчетно-выборное собрание акционеров за 2016 год по адресу: г. Борисов, ул. Заводская, 4. Начало собрания в 14.00.

Регистрация акционеров с 13 часов. При себе иметь следующие документы: акционеру общества — паспорт, представителю акционера — паспорт и доверенность.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

- Итоги финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2016 год и основные направления деятельности Общества в 2017 году.
- Отчет о работе наблюдательного совета в 2016 году.
- О результатах аудиторской проверки и проверки ревизионной комиссии финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2016 год.
- Утверждение годового отчета и баланса Общества, распределения прибыли, остающейся в распоряжении Общества за 2016 год. Утверждение дивидендов и сроки их выплаты.
- О направлении использования чистой прибыли на 2017 год и первый квартал 2018 года. Периодичность выплаты дивидендов в 2017 году.
- Избрание членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии.
- Утверждение размеров вознаграждений членам наблюдательного совета и ревизионной комиссии.

Тел. 220-59-17
УНП 60001373

Наблюдательный совет ОАО «Минскоблхлебпродукт»

Уважаемые акционеры
ОАО «Дрожжевой комбинат»!

14 марта 2017 года в 11.00 проводится общее годовое собрание акционеров Общества по адресу: г. Минск, ул. Октябрьская, 14, актовй зал.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

- Об итогах финансово-хозяйственной деятельности ОАО «Дрожжевой комбинат» в 2016 году и основных направлениях деятельности Общества на 2017 год.
- Отчет наблюдательного совета ОАО «Дрожжевой комбинат» за 2016 год.
- Отчет ревизионной комиссии о результатах проведенной ревизии за 2016 год и заключение по бухгалтерскому балансу, отчету прибылей и убытков, годовому отчету ОАО «Дрожжевой комбинат». Ознакомление Общества с заключением аудиторов.
- Утверждение годовых отчетов, бухгалтерского баланса и отчета о прибылях и убытках ОАО «Дрожжевой комбинат» за 2016 год.
- Утверждение распределения чистой прибыли за 2016 год. О выплате дивидендов за 2016 год.
- О направлении использования чистой прибыли Общества на 2017 год.
- Избрание членов наблюдательного совета и членов ревизионной комиссии ОАО «Дрожжевой комбинат».
- О назначении материального вознаграждения членам наблюдательного совета и ревизионной комиссии.

Регистрация лиц, имеющих право на участие в собрании, осуществляется в день проведения собрания по месту (адресу) проведения собрания при предъявлении акционерами (их представителями) документов, подтверждающих их полномочия (акционеру общества — паспорт, представителю акционера — паспорт и доверенность, заверенную в установленном законодательством порядке).

Время начала регистрации: 10.20. Время окончания регистрации: 10.50. Дата формирования реестра владельцев акций Общества, на основании которого составляется список лиц, имеющих право на участие в собрании, — 09.03.2017 года.

УНП 100107421

Уважаемые акционеры
ОАО «Заводской райпиццетор»!

29 марта 2017 года в 11.00 состоится очередное общее собрание акционеров ОАО «Заводской райпиццетор»

Собрание состоится по месту нахождения Общества по адресу: г. Минск, ул. Варшавени, 50.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

- Об итогах финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2016 год и задачах по обеспечению выполнения показателей прогноза социально-экономического развития на 2017 год.
- О работе наблюдательного совета в 2016 году. Оценка деятельности директора Общества наблюдательным советом. Отзыв наблюдательного совета о годовом балансе Общества.
- О результатах аудиторской проверки и проверки ревизионной комиссией финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2016 год.
- Утверждение годового отчета, годовой бухгалтерской (финансовой) отчетности Общества за 2016 год.
- О распределении чистой прибыли за 2016 год. О выплате дивидендов за 2016 год.
- О направлении использования чистой прибыли в 2017 году и I квартале 2018 года. Периодичность выплаты дивидендов за 2017 год.
- Избрание членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии Общества.
- О вознаграждении членов наблюдательного совета и ревизионной комиссии Общества.
- О локальных нормативных актах, корпоративном кодексе ОАО «Заводской райпиццетор».

Регистрация участников собрания с 9.30 до 10.45 29 марта 2017 года по месту проведения собрания акционеров. Для регистрации при себе иметь документ, удостоверяющий личность (представителю акционера — и доверенность).

Время и место ознакомления акционеров с материалами по повестке собрания и иной информации: в рабочие дни с 8-00 до 17-00 по месту нахождения Общества, начиная с 9 по 29 марта 2017 года.

Справки по телефону 297-43-87

УНП 100103703

Наблюдательный совет

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ПРОДАЖЕ АКЦИЙ

Следующие акционеры ЗАО «Солонгорский завод технологического оборудования» извещают акционеров ЗАО, само ЗАО и третьих лиц о продаже простых акций ЗАО «Солонгорский завод технологического оборудования» по цене не ниже 5 долларов США за одну акцию по адресу: Национального банка РБ на день покупки:

- Виктор Анатолий Сергеевич — 160 простых акций, 2,0793% уставного фонда.
- Виктор Дмитриевич Антонович — 1016 простых акций, 13,1904% уставного фонда.
- Лушцацкая

Вялікапоснае

ПАКУТНІКІ НАШАГА ЧАСУ

Хто такія навамучанікі?

Нічога не можа быць страшней за вайну. Аднак у мінулым стагоддзі шматлікім жыхарам «самай вялікай дзяржавы ў свеце» і ў мірны час штодня даводзілася змагацца за права жыць, права мысліць і права верыць. І ахвярамі гэтай барацьбы сталі мільёны... Не абмінуў трагічны лёс і беларускіх вернікаў і святароў.

Адказ на пытанне, хто з'яўляецца праваслаўным заступнікам горада Мінска, даволі неадназначны. Соф'я Слуцкая толькі з-за таго, што яе мошчы знаходзяцца ў Мінску? Неяк нацягнута. Вялікая Мінская толькі з-за таго, што яна была кананізавана ў Мінску? Таксама. У той жа час толькі ў першай палове XX стагоддзя з нашай сталіцай былі звязаныя лёсы 25 святароў, якія прынялі пакутніцкую смерць за веру.

У якасці навамучанікаў у праваслаўнай царкве ўшанаваныя тыя людзі, якія зазналі рэпрэсіі, не адракліся ад веры, нікога не абгаварылі і неслі свой подзвіг служэння да канца.

Як адзначыла аўтар эскурсіі «Мінск навамучанікаў» і прадстаўніца паломніцкай службы Свята-Елісавецкага манастыра Таццяна ХАМЯНKOBA, аб мінскіх святых заварылі ў пачатку мінулага стагоддзя. Тады пры епіскапе Мітрафане (Краснапольскім) быў створаны адпаведны образ: на ім выявы святых, у гонар якіх асвечаны прастолы храмаў у Мінску. Дарэчы, гэта далёка не адзіна заслуга епіскапа, які пазней стаў пакутнікам. Ён належным чынам аднавіў у народзе памяць аб свяціцелях Кірылу і Лаўрэнціі Тураўскіх і немаўляці Гаўрыіле Беластоцкім, па яго благаслаўненні штогод праходзілі хрэсныя хадзі па цвярозасці, нават быў асвечаны вагон, які ездзіў па ўсёй краіне, у ім ладзілі сустрэчы, праводзілі духоўныя гульні супраць п'янтства і раздавалі спецыялізаваную літаратуру.

Падчас Першай сусветнай вайны епіскап Мінскі і Тураўскі Мітрафан (Краснапольскі) па сваёй ініцыятыве аб'язджаў Беларусь, бываў у месцах баявых дзеянняў, неаднаразова пападаў пад абстрэл, але працягваў падтрымліваць салдат і мясцовае насельніцтва. Ён арганізоўваў у розных гарадах епарыяльныя шпіталі, за што атрымаў высокую дзяржаўную ўзнагароду. Да пераакіравання ў Мінск Мітрафан (Краснапольскі) быў першым епіскапам Гомельскім, дзе і да гэтага часу яго вельмі шануюць. На тэрыторыі Мінскага мужчынскага манастыра яму стаіць помнік, аднак вернікі спадзяюцца, што ён будзе перанесены на адну з плошчаў горада. Выяву ўлады Мітрафана можна знайсці ў праваслаўных храмах у Тураве і Мазыры.

Епіскап Слуцкі Іаан Рыжскі (Помер) усяго год быў вікарыем у Мінску, аднак запомніўся вернікам і святарам, дзякуючы ўрачыстым богуслужэнням. З успамінаў вядома, што ён меў вельмі прыгожы голас, значную постаць (вялікі, дужы — ён быў сынам латышкага селяніна). Акрамя асноўнага храмаў горада ён правіў службы і ў царкве ў гонар абраза Божай Маці «Усіх тужлівых радасць» пры турэмным замку, што было нетыпова пры яго смене. У Латвіі, у Рызе заўсёды ўрачыста праходзіць дні памяці свяцэннамучаніка Іаана архіепіскапа Рыжскага і Латвійскага (Помера), зацверджаны ордэн Святога Іаана Рыжскага. У мінулым годзе адбылося гашэнне маркі ў яго гонар.

Першы мітрапаліт беларускі Мелхіседэк (Паеўскі) не ўваходзіць у Сабор навамучанікаў і вызнаўцаў зямлі Беларускай, наогул стаўленне да яго асобы вельмі неадназначнае. Ён памёр пасля серыі арыштаў і турмаў, якія суправаджалі допытамі і катаваннямі,

але адбылося гэта падчас літургіі, што лічыцца вельмі ганаровым. На мінскай епіскапскай кафедры ён працаваў у перыяд жорсткіх бальшавіцкіх рэпрэсій. Калі ён першы раз служыў у саборы, там стаялі 6 вернікаў, але яго гэта не засмуціла.

Мелхіседэк (Паеўскі) быў вельмі ўшанаваным, аўтарытэтным іерархам, дзякуючы яго асабістай харызме і таму, што яго так паважалі, што ў Мінску ўваходзілі ў склад мінскай епархіі не адбылося маштабнага Абнаўленскага расколу. Менавіта з-за гэтага яму прыйшлося незаконна абвясціць аўтаномію Беларускай праваслаўнай царквы. Потым ён каляўся ў гэтым акце, які быў праведзены без згоды папярка. Але гэта быў вымушаны крок, таму што з аднаго боку ішло супрацьстаянне з каталікамі, з другога — аднаўленцы, яшчэ з іншага — улады, якія імкнуліся выкарыстаць любую магчымасць, каб зачыніць кі магчымасць большай царквы.

У Мінску ёсць шольда памяці Мелхіседэка (Паеўскага) на Інстытуце тэалогіі БДУ, леваруч ад увахода ў Дом афіцэраў. Штогод там адбываюцца памятныя паніхіды.

Прападобны мучанік Серафім Жыровіцкі ўпершыню пабыў у Мінску ў 1916 годзе як паслушнік Свята-Духавага мужчынскага манастыра, але ваенны час перашкодзіў яму тут затрымацца. Ужо ў гады Вялікай Айчыннай вайны ён як архімандрэт Жыровіцкага манастыра ўваходзіў у склад мсіі па адкрыцці храмаў па ўсёй Беларусі: была адноўлена работа 74 царквы. Пасля заканчэння місіі ён пасяліўся ў Мінску, прычыніўся да адкрыцця Свята-Духавай царквы (цяпер — кафедральны сабор), дзе і служыў. Акрамя таго, актыўна наведваў шпіталі, лякарні і прытулкі.

Пасля арышту 6 верасня 1944 года айцец Серафім Жыровіцкі (Шахмат) разам з айцом Рыгорам Кударанкам некаторы час быў у мінскай турме. Сяпер ёсць звесткі, усламіны ты людзей, якія былі побач з ім, што знаходзіліся яны ва ўнутранай турме, якая ў народзе атрымала назву «Амерыканка». У 1946 годзе Серафім Жыровіцкі прыняў пакутніцкую смерць у лагерах: па афіцыйнай версіі — памёр ад разрыву сэрца, на самай справе яго прывязалі да дзвю машын, якія раз'ехаліся ў розныя бакі. Святароў абвінавачвалі ў супрацоўніцтве з немцамі.

Храм у гонар Серафіма Жыровіцкага існуе ў Слоніме і зараз будзеца ў Гродне. Штогод 6 верасня — у дзень пачатку пакутніцтва — адбываецца хрэсны ход ад Слоніма да Жыровіч. У Мінску пакулі ёсць адзін асобны абраз святара, змешчаны ў Пакроўскім храмавым комплексе ў Вясянцы. Дарэчы, ніякай царква там названая ў гонар Собора навамучанікаў і вызнаўцаў зямлі Беларускай.

Адным з першых студэнтаў факультэта грамадскіх навук Белдзяржуніверсітэта, адкрытага ў 1921 годзе, стаў Валер'ян Навіцкі. Да гэтага ён вучыўся ў Мінскай духоўнай семінарыі, якую зачынілі ў 1918 годзе, таму атрымаў адукацыю малады чалавек не паспеў. Пасля

Дар'я КАСКО. kasko@zviazda.by

вырасшы працягнуць вучобу на аддзяленні права, але і гэтым разам яму не пашанцавала. У 1923 годзе памёр яго бацька-святар, і Валер'ян разумеў, што ў гэты жорсткі час прэтэндэнтаў на яго месца ўжо не будзе. Са словамі «Трэба ратаваць веру» ён сыходзіць з універсітэта і вяртаецца ў родную вёску Цялядавічы Капыльскага раёна.

У 33 гады ён быў расстраляны. У яго засталася трое дзяцей і маладая жонка. З турмы ён пісаў: «Дзі-начка, мне для захавання жыцця прапанавалі зрачыся Бога і сана. Я адмовіўся. Як ты справішся адна з дзеткамі?» — «Валечка, не зракайся ні Бога, ні сана. Мне дапаможа Гасподзь». Гэта былі апошнія словы, з якімі яны звярнуліся адзін да аднаго. Матушку пазбавілі не толькі выбарчы права, шанцу знайсці працу, але і магчымасці жыць у роднай вёсцы разам з дзецьмі. У гэтай бязьыхаднай сітуацыі ёй давялося выйсці на скрыжаванне, аддаць дзяцей першым, хто ёй сустрэўся, і паехаць шукаць долі.

Не ўсе дзеці трапілі ў добрыя рукі. Малодшая дачка выкарыстоўвалася ў якасці парабка, яе ўвёў час збівалі, таму памерла яна ў маладым узросце ад фізічных і псіхічных траўмаў. Двое іншых дзяцей сталі годнымі людзьмі, і, калі іх бацьку кананізавалі ў 1999 годзе, яны разам напісалі яго абраз. Пасля чаго што-год хадзілі з гэтым абразам вакол царквы ў хрэсны ход. Сын Яўген склаўшы вершы, у якіх распавядаў аб складаным жыцці. Месца расстрэлу Валер'яна Навіцкага дагэтуль невядомае. Яго жонка скончыла свае дні ў Смаленскай вобласці, жыць на Беларусі ёй так і не дазволілі.

Уладзімір Хіраска доўгі час быў настацелем царквы ў гонар Божай Маці «Усіх тужлівых радасць». Гэта быў драўляны храм пры вузельні сляных, які знаходзіўся там, дзе зараз левае крыло Дома ўрада. Вучэльня для сляных з'явілася ў Мінску ў 1900 годзе высілкамі Івана Здановіча, таго самага, якому належалі сучасныя Ждановічы. Уладзімір Хіраска, акрамя таго, што быў настацелем царквы пры вузельні, яшчэ і выкладаў у ёй закон Божы і як толькі мог апакуць сваіх падлепных.

За тое, што ён падтрымліваў архіепіскапа Мелхіседэка (Паеўскага), не аднойчы быў арыштаваны. На допытах да яго так «уважліва» ставіліся, што пад кахен сваёго жыцця ён амаль аслеп, памёр у пакутах. У Мінску, на вуліцы Матусевіча, існуе храм у гонар Уладзіміра Хіраскі, які і зараз цесна ўзаемадзеянчае з тымі, хто слаба бачыць. У памяці свяцэннамучаніка праводзіць харавыя вечары, якія ўжо сталі традыцыйнымі, пры прыходзе дзейнічае брацтва, названае ў яго гонар.

Дарэчы, дзякуючы дачцэ Уладзіміра Хіраскі наш тэатр оперы і балета займеў назву Вялікі. Юлія Хіраска была адной з тых, хто адаптаваў беларускія народныя танцы для балета «Салавей». Менавіта праз гэту пастаноўку ў 1939-м тэатр атрымаў высокае званне.

Жанчына нават у замужжы не мяняла прозвішча, імкнучыся «абяліць» свайго рэпрэсаванага бацьку. У архіве захавалася яе біяграфія, дзе яна не хавае, што «бацька служыцель культуры»: ніякі абставіны не змусілі яе адрачыся ад яго.

Святкаванне Собору навамучанікаў і вызнаўцаў зямлі Беларускай было устаноўлена Сінодам Беларускай Праваслаўнай царквы ў 2011 годзе, яно прападае на 28 кастрычніка пры супадзенні гэтай даты з нядзелай ці ў наступную нядзелу пасля гэтай даты. Сёлета — 29 кастрычніка.

Дар'я КАСКО. kasko@zviazda.by

Даты | Падзеі | Людзі

28 ЛЮТАГА

1902 год — нарадзіўся (в. Гарані, цяпер у Мінскім раёне) Сымон Фаміч Куніцкі, беларускі літаратуразнаўца, крытык. Працаваў у Інстытуце мовы, літаратуры і мастацтва АН Беларусі. Аўтар рэцэнзій і артыкулаў пра творчасць З. Астапенкі, А. Александровіча, Я. Купалы, М. Лынькова і інш. У 1936 годзе рэпрэсаваны, загінуў у 1940-м. Рэабілітаваны ў 1954 годзе.

1913 год — Нільс Бор прапанаваў планетарную мадэль будовы атама, згодна з якой электрон у атаме не падпарадкоўваецца законам класічнай фізікі. Паводле гэтай тэорыі, электрон круціцца вакол атама па строга стаяцянарных кругавых арбітах. Бор увёў паняцце квантавых ступені паміж радыусам арбіты і хуткасцю электрона. У 1922 годзе за гэтую працу Нільс Бор быў узнагароджаны Нобелеўскай прэміяй.

1927 год — 90 гадоў таму створана рэспубліканскае дзяржаўна-грамадскае аб'яднанне «Добраахвотнае таварыства садзейнічання арміі, авіяцыі і флоту Рэспублікі Беларусь» (ДТСААФ).

1937 год — нарадзіўся Георгій Якаўлевіч Галенчанка, беларускі гісторык, кнігазнаўца, доктар гістарычных навук. Аўтар даследаванняў па пытаннях крыніцзнаўства, гістарыяграфіі эпохі феадалізму, гісторыі царкоўна-рэлігійных і этнічных адносін, кнігадрукавання Беларусі ў XVI—XVIII стагоддзях, гістарыяграфіі скарыназнаўства. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі.

2002 год — у 12 краінах Еўрапейскага саюза завяршылася наўнёнае хаджэнне нацыянальных валют. З 1 сакавіка ў валютна-эканамічнай зоне ЕС еўра стаў адзінай унутранай разліковай адзінкай.

Было сказана

Уільям ШЭКСПІР, англійскі драматург: «Усе захаканья клінуцца зрабіць больш, чым могуць, а не выконваюць нават магчымага».

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	8.00	18.45	10.45
Віцебск	7.52	18.32	10.40
Магілёў	7.50	18.35	10.45
Гомель	7.45	18.33	10.48
Гродна	8.15	19.00	10.45
Брэст	8.13	19.03	10.50

ЗАЎТРА

СПАРТЫЎНЫ «ОСКАР»

Самыя паспяхоўныя атлеты краіны атрымалі ўзнагароды. Уладзіслаў Ганчароў і Дар'я Домрачова сталі ўладальнікамі звання лепшых спартсменаў Беларусі

Конкурс «Трыумф. Героям спорту» ўжо стаў традыцыйным, сёлета ён праводзіцца шосты раз і такім чынам падводзіць вынікі алімпійскага года. Асабліва каштоўнасць узнагародам, — а гэта не медалі, а статуэткі, вельмі падобныя на тыя, якія ўручаюць на сапраўдных «Оскар»ы, — надае тое, што сваіх герояў выбіраў народ — беларускія аматары спорту.

— Мы верылі, але не чакалі гэтай перамогі. Я заўсёды казалася дзяўчатам, што наш від спорту не вельмі вядомы, нягледзячы на тое, што медалі мы прыносім кожны год. Гэтая ўзнагарода паказала адваротнае, што ў нас ёсць свой глыбінны і не адзін. Будзем дзячыць усе самыя яркія ўражанні і на дачыненні спартсменаў, — пракаментавала перамогу сваёй каманды Маргарыта.

— У намінацыі «Прарыў года» найлепшай стала Марыя Мамашук. Спартсменка стала сярэбраным прызёрам па барацьбе на Алімпійскіх гульнях у Рыа-дэ-Жанейра і заваявала залатую ўзнагароду на чэмпіянаце Еўропы 2015 года.

— Вялікі дзякуй бальшчыкам, якія выбралі мяне. Калі атрымліваў гэтую ўзнагароду адчувала радасць і хваляванне, удчыў нават быў нейкі мандраж. Вельмі прыемна, што людзі ацанілі маю працу. Увесь 2016-ы склаўся для мяне ўдала, хоць я і прайграла сваю галоўную сутычку на Алімпіядзе, — сказала Марыя.

У намінацыі «За волю да перамогі» прызва ўдасцены Ігар Бокій, які стаў шасціразовым чэмпіёнам Паралімпійскіх гульняў у Рыа-дэ-Жанейра на плаванні. А ўсяго на рахунку спартсмена 11 залатых узнагарод Паралімпіяды.

— Атрымаць такую высокую ўзнагароду вельмі каштоўна для мяне. Але самае каштоўнае нават не медалі і не гэтая статуэтка, а ўвага, аказаная мне, менавіта яна ўвасобілася ў гэтай узнагародзе, — адзначыў Ігар.

Самбіст Сцяпан Папоў выйграў у намінацыі «Самы яркі момант». Нагадаем, што падчас фінальнага падымку ў чэрвені 2015-га на Еўрапейскіх гульнях у Баку ён вынес саперніка з барцоўскага дывана, пасля таго як правёў іславы прыём.

— Мне прыемна, што сваім учынкам я прыцягнуў увагу да свайго віду спорту — самба, які не з'яўляецца яшчэ алімпійскім, але вельмі спадзяюся, што стане такім, — сказаў Сцяпан, атрымліваючы ўзнагароду.

Пераможцай у намінацыі «Найлепшы вынік» стала лёгкаатлетка Марына Арзамасова. Сама спартсменка бальшчыкам.

— У час, калі ў вас у Мінску праходзіць грандыёзная спартыўная падзея, я працягваю трэніравацца. Хачу сказаць усім вялікі дзякуй за тое, што аддалі свае галасы за мяне. Напэўна, усе ведаюць, што вялікі спорт — гэта штодзённае пераадоленне самога сябе. Я вельмі рада, што тое, чым я займаюся, знаходзіць водгук у сэрцах людзей. Гэта дае матывацыю і падбадзёрвае да яшчэ больш вялікіх вяршыняў, — сказала Дар'я.

— Мы верылі, але не чакалі гэтай перамогі. Я заўсёды казалася дзяўчатам, што наш від спорту не вельмі вядомы, нягледзячы на тое, што медалі мы прыносім кожны год. Гэтая ўзнагарода паказала адваротнае, што ў нас ёсць свой глыбінны і не адзін. Будзем дзячыць усе самыя яркія ўражанні і на дачыненні спартсменаў, — пракаментавала перамогу сваёй каманды Маргарыта.

У намінацыі «Прарыў года» найлепшай стала Марыя Мамашук. Спартсменка стала сярэбраным прызёрам па барацьбе на Алімпійскіх гульнях у Рыа-дэ-Жанейра і заваявала залатую ўзнагароду на чэмпіянаце Еўропы 2015 года.

— Вялікі дзякуй бальшчыкам, якія выбралі мяне. Калі атрымліваў гэтую ўзнагароду адчувала радасць і хваляванне, удчыў нават быў нейкі мандраж. Вельмі прыемна, што людзі ацанілі маю працу. Увесь 2016-ы склаўся для мяне ўдала, хоць я і прайграла сваю галоўную сутычку на Алімпіядзе, — сказала Марыя.

У намінацыі «За волю да перамогі» прызва ўдасцены Ігар Бокій, які стаў шасціразовым чэмпіёнам Паралімпійскіх гульняў у Рыа-дэ-Жанейра на плаванні. А ўсяго на рахунку спартсмена 11 залатых узнагарод Паралімпіяды.

— Атрымаць такую высокую ўзнагароду вельмі каштоўна для мяне. Але самае каштоўнае нават не медалі і не гэтая статуэтка, а ўвага, аказаная мне, менавіта яна ўвасобілася ў гэтай узнагародзе, — адзначыў Ігар.

Самбіст Сцяпан Папоў выйграў у намінацыі «Самы яркі момант». Нагадаем, што падчас фінальнага падымку ў чэрвені 2015-га на Еўрапейскіх гульнях у Баку ён вынес саперніка з барцоўскага дывана, пасля таго як правёў іславы прыём.

— Мне прыемна, што сваім учынкам я прыцягнуў увагу да свайго віду спорту — самба, які не з'яўляецца яшчэ алімпійскім, але вельмі спадзяюся, што стане такім, — сказаў Сцяпан, атрымліваючы ўзнагароду.

Пераможцай у намінацыі «Найлепшы вынік» стала лёгкаатлетка Марына Арзамасова. Сама спартсменка бальшчыкам.

— У час, калі ў вас у Мінску праходзіць грандыёзная спартыўная падзея, я працягваю трэніравацца. Хачу сказаць усім вялікі дзякуй за тое, што аддалі свае галасы за мяне. Напэўна, усе ведаюць, што вялікі спорт — гэта штодзённае пераадоленне самога сябе. Я вельмі рада, што тое, чым я займаюся, знаходзіць водгук у сэрцах людзей. Гэта дае матывацыю і падбадзёрвае да яшчэ больш вялікіх вяршыняў, — сказала Дар'я.

У намінацыі «Лепшы трэнер» перамогу святкавала Вольга Уласова, асабісты трэнер алімпійскага чэмпіёна Уладзіслава Ганчарова.

— Кожны спадзяецца на тое, што выбяруць менавіта яго. Калі знімаўся на сцэну, думка была адна — хоць бы не спатыкнуцца. Ну а потым ужо гэта эмоцыі радасці. Атрымліваецца, што галасавалі людзі і менавіта яны выбралі пераможцаў, значыць, мы сваёй працай, сваімі вынікамі парадвалі мільёны людзей, гэта вельмі прыемна, — адзначыла Вольга.

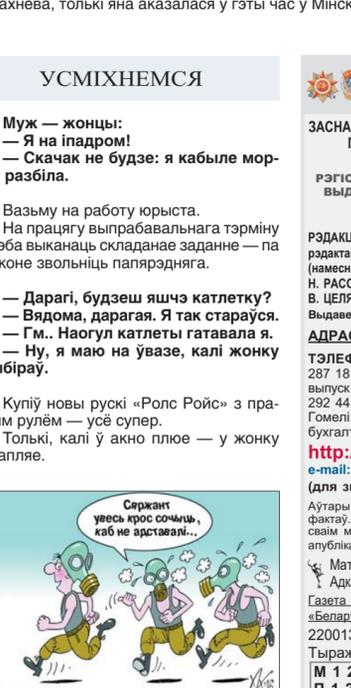
Лепшай камандай па выніках 2015 і 2016 гадоў прызнана жаночая каманда байдэркі-чацёркі ў складзе Вольгі Худзенка, Маргарыты Махневай, Марыны Літвінчук і Надзеі Ляшчэка, якая заваявала бронзавую ўзнагароду на летніх Гульнях у Рыа-дэ-Жанейра. Дзякуй таксама з'яўляюцца чэмпіёнамі свету 2015 года. За гэты квартал ўзнагароду атрымала Маргарыта Махнева, толькі яна аказалася ў гэты час у Мінску.

— Дарэгі, будзеце яшчэ катлецеў? — Вядома, дарэга. Я так стараюся. — Гм... Наогул катлеты гатавала я. — Ну, я маю на ўвазе, калі жонку выбіраў.

Купіў новы рускі «Ролс Ройс» з прывым рулём — усё супер. Толькі, калі ў акно плюе — у жонку трапляе.

Саржант увесць крос сочыць, каб не адставаць...

— Дарэгі, будзеце яшчэ катлецеў? — Вядома, дарэга. Я так стараюся. — Гм... Наогул катлеты гатавала я. — Ну, я маю на ўвазе, калі жонку выбіраў.

Купіў новы рускі «Ролс Ройс» з прывым рулём — усё супер. Толькі, калі ў акно плюе — у жонку трапляе.

Саржант увесць крос сочыць, каб не адставаць...

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар СХУАРУКАЎ Павел Якаўлевіч.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬВІЧ, Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, А. ЛЯХОВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВІНАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), В. МЯДЗВЕДЗЕВА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСПЬЛКА, С. РАСПЬЛКА, А. СПАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК (намеснік галоўнага рэдактара).

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пismaў — 287 18 64, маркетынга — 284 44 04, сакратарыята — 292 05 82, аддзелаў за выпуск дадатка: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовыя самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гомелі: 28 27 27, Магілёве: 32 74 31, на Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэры: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; e-mail: info@zviazda.by, (для зваротаў): zvarot@zviazda.by

ПРЫЁМ РЭКЛАМЫ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: reklama@zviazda.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падобны дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пisma. Перадруж матэрыялы, апублікаваныя ў «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адлюстравана ў Рэспубліканскім унітарным праграмавым «Выдавецтва «Беларус